

Opinnäytetyö AMK

Sosionomi

2021

Linda Teränen Niina Uusitalo

OPPIA JA ILOA MUSIIKISTA

– musiikkikasvatuksen vuosikello

OPINNÄYTETYÖ AMK | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomi

Toukokuu 2021 | 45 sivua, 56 liitesivua

Linda Teränen Niina Uusitalo

OPPIA JA ILOA MUSIIKISTA

- musiikkikasvatuksen vuosikello

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää musiikkikasvatuksen työväline varhaiskasvatuksen työntekijöille yli 3-vuotiaiden lasten musiikkikasvatukseen. Kehittämistyön toimeksiantajana toimi Norlandia päiväkotien Soittorasian päiväkotien. Opinnäytetyöprosessi toteutui tammikuun 2020-toukokuun 2021 välillä.

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu musiikin roolista lapsen kasvussa ja kehityksessä, musiikin osa-alueista sekä musiikkikasvatuksen osa-alueista. Kehittämismenetelminä opinnäytetyössä on käytetty dialogista keskustelua, aikaisempaan tietoon perehtymistä, dokumentointia ja reflektointia.

Kehittämistyön tuotoksena syntyi Oppia ja iloa musiikista! – musiikkikasvatuksen vuosikello, päiväkotien Soittorasian varhaiskasvattajille arjen musiikkikasvatukseen. Vuosikello pitää sisällään 24 musiikkikasvatuksellista tuokiota, jaoteltuna kuukausittain. Jokainen kuukausi sisältää kaksi tuokiota.

ASIASANAT:

Musiikkikasvatus, musiikki, varhaiskasvatus.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Social Services

May 2021 | 45 pages, 56 pages in appendices

Linda Teränen Niina Uusitalo

LEARNING AND JOY FROM MUSIC

- a music education annual plan

The aim of this thesis was to develop a music education tool for workers in early childhood education to use in music education of children over 3-years-old. The client of the development project was kindergarden Soittorasia of the Norlandia kindergardens. The thesis process took place between January 2020 to May 2021.

The theoretical framework of the thesis consists of the role of music in a child's growth and development, the elements of music and the elements of music education. The development methods used in this thesis were dialogical discussion, familiarization of previous knowledge of the subject, documentation and reflection.

As a result of the development project the Learning and Joy from Music – a music education annual plan was created for the early childhood educators of kindergarden Soittorasia to be used in music education. The annual plan includes 24 music education lessons divided into months. Each month contains two lessons.

KEYWORDS:

Music education, music, early childhood education.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 MUSIIKKI JA LAPSI	7
2.1 Musiikki tukemassa lapsen kasvua ja kehitystä	7
2.2 Musiikki kielen kehityksen tukena	8
2.3 Lapsen musiikillisen kehityksen vaiheet	10
2.4 Musiikki varhaiskasvatuksessa	13
3 MUSIIKIN OSA-ALUEET	15
3.1 Mistä musiikki on tehty?	15
3.2 Rytmi, tempo ja dynamiikka	17
3.3 Melodia, sävelkorkeus ja äänenkesto	18
3.4 Sointiväri, harmonia ja muoto	20
3.5 Musiikkiteorian perusteita	21
4 MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET	23
4.1 Laulaminen ja äänenkäyttö	23
4.2 Kuunteleminen	25
4.3 Soittaminen	27
4.4 Musiikkiliikunta	28
5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	31
5.1 Kehittämistyön lähtökohdat	31
5.2 Kehittämismenetelmät	32
5.3 Kehittämistyön prosessi	33
6 KEHITTÄMISTYÖNÄ MUSIIKKIKASVATUKSEN VUOSIKELLO – OPPIA JA ILOA MUSIIKISTA	36
6.1 Vuosikellon rakenne	36
6.2 Vuosikellon sisältö	37
7 ARVIOINTI JA POHDINTA	40
7.1 Kehittämisprosessin arviointi	40
7.2 Valmiin tuotoksen arviointi	41
7.3 Ammatillinen kasvu ja kehitys	43

LÄHTEET

44

LIITTEET

Liite 1. Oppia ja iloa musiikista! - vuosikello

KUVAT

Kuva 1. Orff-pedagogiikan prosessiympyrä. (Soile Perkiö ym. 2010, 29)

12

TAULUKOT

Taulukko 1. Kehittämistyön prosessin kuvaus.

34

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheena oli kehittää musiikillinen työväline toimeksiantajallemme. Toimeksiantajamme oli Norlandia päiväkotien Soittorasia-päiväkotit Liedossa. Päiväkodin toiminnassa painotetaan musiikkia ja musiikki on läsnä päiväkodin arjessa päivittäin (Norlandia Soittorasia 2020). Kehittämämme työväline on toimeksiantajan toiveen mukaan musiikkikasvatuksen vuosikello. Musiikkikasvatuksen vuosikello on tarkoitettu varhaiskasvatuksen työntekijöiden avuksi ja sovellettavaksi musiikkikasvatuksessa.

Perusteet musiikkikasvatukselle löytyvät Opetushallituksen laatimassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018), jonka mukaan lapsen musiikillisen ilmaisun tavoitteellinen tukeminen ja lapsen tutustuttaminen eri taiteenaloihin on yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä. Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on tarjota lapsille taiteellista kokemista ja ilmaisua, sillä niillä on positiivinen vaikutus lasten kasvuun ja kehitykseen. Ilmaisun harjoittelun kautta vaikutetaan myönteisesti muun muassa ajattelun ja oppimisen taitoihin, sosiaalisiin taitoihin ja itsetuntoon. Ilmaisun harjoittelussa kehittyy myös mielikuviutus, joka vaikuttaa oleellisesti lapsen eettisen ajattelun kehittymiselle. (Opetushallitus 2018, 42.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa lapsen musiikkisuhteen ja musiikillisen kiinnostuksen vahvistamista, sekä musiikillisten kokemusten tuottamista lapsille pidetään tärkeinä. Perusteista löytyy yksityiskohtainen luettelo musiikillisia elementtejä, jotka tulee ottaa huomioon sekä toteuttaa varhaiskasvatuksessa. (Lundell 2018, 20.)

Opinnäytetyön luvut kaksi, kolme ja neljä käsittelevät opinnäytetyön aiheeseen liittyvää teoriaa. Luvussa kaksi käsittelemme musiikin roolia lapsen kasvussa ja kehityksessä. Luvun kolme teoriassa perehdymme musiikin osa-alueisiin ja niihin tutustumiseen lasten musiikkikasvatuksessa. Luvussa neljä käsittelemme musiikkikasvatuksen osa-alueita. Luvussa viisi tuomme esille kehittämistyön toteutuksen käsittelemällä kehittämistyön lähtökohtia, käyttämiämme kehittämismenetelmiä sekä kuvaamalla kehittämistyön prosessia. Luvussa kuusi esittelemme kehittämistyön tuotoksen, musiikkikasvatuksen vuosikellon. Lopuksi viimeisessä luvussa seitsemän arvioimme työskentelyämme, valmista tuotosta sekä ammatillista kasvua ja kehitystämme.

2 MUSIIKKI JA LAPSI

2.1 Musiikki tukemassa lapsen kasvua ja kehitystä

Varhaiskasvatuksen yhtenä tarkoituksena on lapsen musiikillisen, sanallisen, kuvallisen sekä kehollisen ilmaisun tavoitteellinen tukeminen sekä taiteen ja kulttuurin tuominen kasvatukseen. Näiden eri ilmaisun muotojen yhteen liittyminen on lasten ilmaisussa tavallista. Lasten sosiaaliset taidot, oppimisvalmiudet ja kyvyt hahmottaa ja ymmärtää ympäristöään sekä terve itsetunto kehittyvät taiteellisen kokemuksen ja ilmaisun kautta. Ilmaisutaitojen kokeilun myötä lasten ajattelu- ja oppimistaidot kasvavat. Eettisten asioiden ajattelun muodostumiselle oleellisia ovat lapsen mielikuvituksen kyvyt. (Opetushallitus 2018, 42-43.)

Lilja-Viherlammen (2007) tutkimus alleviivaa musiikillisen toiminnan terapeuttista merkitystä sekä tuo esiin keinoja musiikkikasvatuksen edistämiseen. Musiikkikasvatuksen avulla voidaan tukea myönteisen suhteen muodostumista musiikkiin. Myönteisen musiikkisuhteen on mahdollista tuoda elämään sisältöä, edistää oppimismotivaatiota, tukea kasvua ja ennaltaehkäistä kehityksen haasteita sekä tukea elämänhallintaa ja oman identiteetin kehitystä. Musiikkikasvatuksella on tärkeä osuus lapsen kasvussa ja kehityksessä ja musiikillisella toiminnalla näihin voidaan vaikuttaa suotuisasti. (Lilja-Viherlampi 2007, 5.) Musiikillinen toiminta on kokonaisvaltaista ja musiikilla on moninaiset vaikutukset ihmisen fyysiseen, emotionaaliseen, kognitiiviseen sekä sosiaaliseen kehitykseen (Lilja-Viherlampi 2007, 297-298).

Lasten musiikkikasvatuksen suunnittelussa huomioon tulee ottaa ohjattavan lapsiryhmän ikä- ja valmiustaso ja siksi tietämys lapsen kasvusta ja kehityksestä on oleellista. Keskeistä on tuntea musiikin rooli lapsen kehityksessä. Tutkimusten mukaan on havaittu, että musiikkikasvatuksella on myönteinen vaikutus kaikilla kehitys- ja oppimistavoilla lapsen laaja-alaisten oppimisedellytysten kehittämiseen. Musiikkitoiminnassa lasten kanssa asioiden jatkuva toisto on kaiken pohjana ja tulee ottaa huomioon musiikkikasvatuksen suunnittelussa. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017, 63).

Musiikin oppimistavoitteissa otetaan aina huomioon kunkin ryhmän kehitysvaihe ja musiikillinen valmiustaso. Musiikin oppimisessa pyritään tukemaan lapsen kasvua ja kehitystä kokonaisvaltaisesti sekä tukemaan myönteisen minäkuvan muodostumista. Musiikkikasvatuksen tavoitteet toteutuvat toiminnassa eri työtapojen kautta, kuten laulaminen,

kuuntelu, soittaminen, liikkuminen ja integrointi. Yleisiä musiikkikasvatuksen tavoitteita ovat muun muassa musiikin tuottama ilo ja elämykset, melodisen ja harmonisen ajattelun kehitys, rytmitajun ja rytmiiikan kehitys sekä musiikillisen muistin kehittyminen. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017, 35.)

Tutkimukset osoittavat musiikin tärkeyden lasten kasvussa ja kehityksessä. Musiikki vaikuttaa tunteiden ja kommunikaation kehitykseen ja siksi sen opetus on keskeistä. (Pound & Harrison 2003, 43.) Musiikillinen ärsytys voi muun muassa auttaa lapsia keskittymään ja ylläpitämään tarkkaavaisuutta (Houde & Narendran 2018, 32). Musiikillinen kehitys tukee kehitystä myös muilla alueilla. Musiikki vaikuttaa oleellisesti lasten persoonan kehitykseen sekä sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen. Musiikin kautta lasten on mahdollista ilmaista ja tutkiskella eri tunteita ja musiikki kannustaa vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön laulujen, soittamisen ja leikkien kautta. (Pound & Harrison 2003, 70-71.)

Ihmisen aivot muokkautuvat koko elämän ajan ja alle kouluikäisellä lapsella tämä muokkautuminen on voimakkainta. Tehokkaimmin aivoja muokkaavat tarkkaavaisuutta vaativat, usein toistuvat ja mielekkäiksi koetut tehtävät. Lapset kokevat tällaisia tehtäviä varhaiskasvatuksessa esimerkiksi musiikkituokioiden muodossa. (Lundell 2018, 14.) Lapsille on siis tärkeää tarjota joka päivä toistuvaa musisointia varhaiskasvatuksessa. Musiikki kehittää lasten motoriikkaa, kuulo- ja tuntoaistia sekä kielellisiä ja sosiaalisia valmiuksia, joita käytetään myös muissa taidoissa, kuin musikaalisessa toiminnassa (Lundell 2018, 14). Lapsen motorisia taitoja, kehonhallintaa ja kehollista ilmaisutaitoa sekä improvisointia voidaan auttaa kehittämään ohjatulla musiikkiliikunnalla. Lisäksi musiikkiliikuntaa käyttämällä voidaan kehittää musiikillisten käsitteiden hahmottamista sekä luovaa ongelmanratkaisukykyä. (Lundell 2018, 15.)

2.2 Musiikki kielen kehityksen tukena

Musiikilla on oma kielensä samalla, kun se edustaa taiteenmuotoa. Musiikilla sekä kielellä jota puhumme, on paljon yhteisiä elementtejä. Tämän takia musiikilla on erittäin tärkeä rooli meidän kielen kehityksessä ja sillä millaisen sanavaraston itsellemme kokomme jo varhaislapsuudessa. Varhainen musiikkikasvatus alkaa jo ennen lapsen syntymää. Musiikillisella varhaislapsuuden kasvuympäristöllä vahvat yhteydet lapsen kielen ja aivojen kehitykseen. Laulaminen on merkityksellisessä osassa kielen kehitystä. Toisinaan laulaminen saattaa onnistua jo ennen itse puhetta, kun lapsi alkaa puhua

ensimmäisiä sanojaan. Musiikki ja kieli ovat ihmiselle ominaisia tapoja ilmaista itseään ja olla siten vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. (Nurmilaakso ym. 2011, 62.)

Ihmisen kaikista varhaisin minuuden vaihe kehittyy ensimmäisten kahden elinkuukauden aikana. Lauluun ja puheeseen yhdistetään usein hoidon yhteydessä hellivää sykettä sekä keinoivia liikkeitä. Tällöin musiikki ja sen eri elementit ovat aktiivisesti mukana näissä ensimmäisissä, symbioottisissa vuorovaikutussuhteissa. Myös perus hoitotilanteet kuten pukeminen ja syöminen yhdistyvät musiikin kanssa. Mukana ovat samoina toistuvat lorut sekä laulut rytmeineen. Ne rytmittävät yhdessäoloa ja luovat pohjaa perusturvallisuuden sekä minuuden syntymiselle. (Nurmilaakso ym. 2011, 63.) Nämä erilaiset varhaislapsuuden kokemukset toimivat kaiken luovuuden ja oppimisen alkulähteenä ja edustavat ihmisyyden ydintä. Vauvojen varhaisimmat kokemukset ovat todella samankaltaisia musiikillisen kokemisen sekä ilmaisuun liittyvien käsitteiden kanssa. Esimerkiksi voimistuva, hiljenevä, räjähtävä, vetäytyvä, leijuva, etääntyvä tai lähestyvä ovat ilmaisuun liittyviä käsitteitä. Tämä ensimmäinen esiemotionaalinen merkitystaso muodostaa ihmisen musiikillisen kehityksen perustan, joka löytyy täten ihmiseltä jo hänen syntyessään ja on jo valmiiksi olemassa oleva. (Nurmilaakso ym. 2011, 63.)

Alussa korostuu kokonaisvaltainen, ei puhuttujen aistimuksien merkitys. Puhuttu kieli aistitaan musiikkina, kuten äänten kestoina, voimakkuuksina, tasoina sekä sointiväreinä. Tässä kohtaa sanat eivät ole vielä merkityksellisiä. Tärkeämpiä ovat äänen sointiväri, rytmit, tunne sekä intonaatio, jolla lapselle puhutaan ja lauletaan. Sylissä keinuttelu ja laulaminen ovat parasta musiikkiympäristön luomista kasvavalle lapselle. Kahdesta kuuden kuukauden iässä musiikillisista tapahtumista syntyvät muistikokemukset alkaa jäsentää lapsen minuutta. Keskeisiä vuorovaikutussekvenssit kuten leikit joissa kurkistellaan käsien takaa laulaen tai piiloleikit, kukkuuleikit sekä laulut. Tällöin vauvan jokeltelu alkaa ja vauva alkaa äännellä ja nauraa. Neljästä viiden kuukauden iässä lapsen äänenvoimakkuus alkaa vaihdella sekä hän alkaa toistaa ääniteitä. Loruilu ja laulaminen on tällöin hyvä liittää kaikkeen perushoittoon. Seitsemästä viidentoista kuukauden ikäisenä lapselle kehittyy tunne subjektiivisesta minästä, jossa hän ymmärtää, että kaikilla on oma mieli ja hän pystyy jakamaan kokemuksia muiden kanssa. Empatia alkaa siitä, kun jaetaan yhteinen kokemus. Esimerkiksi lapsen rummuttaessa pöytää, voi hoitaja ottaa lapsen sykkeen ja laulaa samassa sykkeessä. Näin hän pystyy laajentamaan vauvan toimintaa uusille alueille. Vauvalle paras musiikillinen ympäristö on töyssytyslaulut, sylilorut, kämmenen kutittelut, sormileikit, köröttely sekä piiloleikit. Lorutteluissa tulee käyttää erilaisia äänenpainotuksia ja voimakkuuksia. Yllätykset ovat vauvojen mieleen. Jo

vuoden ikäinen lapsi pystyy tunnistamaan hänelle usein laulettuun sävelmään. Lapsi kykenee jo 18-24 kuukauden iässä puhumaan kahden sanan lauseilla, mutta pystyy silti laulamaan jo kokonaisen laulun säkeen, jossa saattaa olla jopa kahdeksan sanaa. On tärkeää, että lapsen kanssa lauletaan lyhyitä ja yksinkertaisia lauluja jotka liittyvät päivittäisiin tilanteisiin. Tällöin lapsi alkaa matkia ja toistaa toimintaa. Puhuminen sekä laulaminen kehittyvät yhtä aikaa. (Nurmilaakso ym. 2011, 63-37.)

Puhuttu kieli aistitaan ikään kuin musiikkina. Esimerkiksi äänen kesto, tasot, voimakkuus ja sointivärit ovat tällöin keskiössä. Itkevän lapsen saa rauhoitettua esimerkiksi painamalla häntä rintaa vasten ja heijaten laulun tahdissa. Sanoja tärkeämpiä ovat tällöin äänen sointiväri, tunne, rytmi sekä intonaatio, jolla lapselle lauletaan tai puhutaan. (Nurmilaakso ym. 2011, 64.)

Kun kielen kehityksen perusta on luotu, voi musiikilla ja laulamisella edistää myös lapsen kielen rikastamista, monipuolistamista sekä kieleen liittyvien havaintojen tekemistä. Musiikilla ja kielellä on paljon yhteistä. Niiden rakenteet ovat samankaltaisia ja ne koostuvat samoista elementeistä, kuten äänen kesto, rytmi, äänen tasot, taajudet, melodiat, lauserakenteet, sointivärit, syntaksi sekä tehokeinot (Nurmilaakso ym. 2011, 67.)

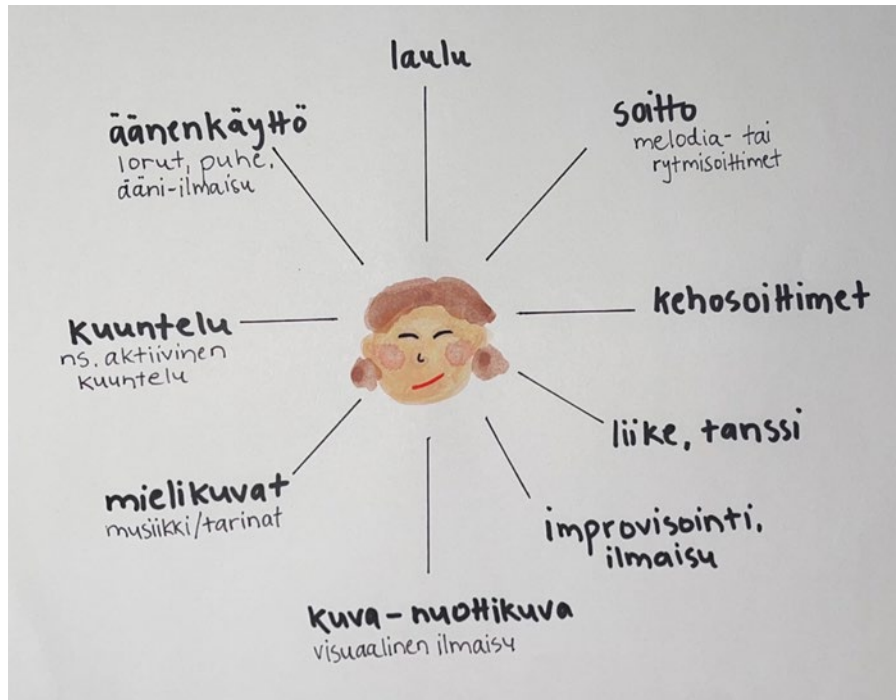
2.3 Lapsen musiikillisen kehityksen vaiheet

Musiikillinen kehitys kulkee yleisten vaiheiden läpi, jotka kuvastavat keskimääräistä ja tyyppillistä kehitystä, mutta jotka eivät kuitenkaan ole tiukasti ikään sidottuja. Musiikillinen kehitys pohjautuu niin perimälle, kuin ympäristön vaikutukselle ja yksilölliset tekijät vaikuttavat musiikilliseen kykyyn monilla tavoilla. Tilanne- ja tehtäväkohtaisesti kertyvät musiikilliset taidot järjestyvät pikkuhiljaa hierarkkiseksi kyvyiksi. (Paananen 2009, 150.)

Lapsen musiikillinen kehitys muodostaa tietynlaisen mallin siitä, miten systemaattinen musiikkikasvatus kulkee. Tällainen järjestelmällisen musiikkikasvatuksen toiminta tukee kehittyvän lapsen valmiuksia lähikehityksen vyöhykkeellä. Varhaiskasvatuksen musiikilliset toimintamuodot ja tavoitteet kulkevat käsi kädessä varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmien tavoitteiden kanssa (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017, 64). Musiikkikasvatuksessa tavoitteena on vahvistaa lapsen käsitystä itsestään kehittyvänä ja oppivaisena, osoittamalla, että hän kelpaa juuri sellaisena kuin hän on. Etsitään musiikin ilo ja sen kautta kehittyminen esimerkiksi tanssin, laulun, leikin, loruilun, näyttelemisen tai soittamisen kautta (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017, 74).

Lapsen musiikillinen ajattelu kehittyy luovassa prosessissa, jossa oleellisia asioita ovat ongelmanratkaisu ja itse keksiminen. Lapsen musikaalinen oppiminen tapahtuu leikin ja keksimisen kautta ja tämän lähtökohdaksi kasvattaja tarjoaa monenlaisia taiteellisia virikkeitä. Kasvattajan tulisi siis ohjauksellaan antaa lapselle virikkeitä, joiden pohjalta lapsi itse kokee, ilmaisee ja kehittyy musiikillisesti. (Karppinen ym. 2001, 129.) Kasvattajan tehtävä on mahdollistaa lapsen taiteellinen kokeminen ja ilmaisu, joita kasvattaja tukee ohjaamalla lasta toteutuksen teknisissä asioissa ja harjoittelussa (Louhivuori ym. 2009, 395).

Soili Perkiön luoma malli, jota kutsutaan ”Musiikillisen kasvun portaat” -nimellä, kuvaa kymmenellä askelmalla lapsen musiikillisen kasvun edistymistä. Portaiden pohjalla on Orff-pedagogiikan käsitykset musiikillisesta oppimisesta. (Lundell 2018, 8.) Orff-pedagogiikka on musiikkikasvatusta, joka on oppijälhtöistä sekä kokonaisvaltaista. Vuorovai-
kutteinen opetusprosessi on kyseisen pedagogiikan lähtökohtana. Sen elementtejä ovat kuuntelu, laulu, puhe, soitto sekä liike. Orff-pedagogiikka jättää musiikkikasvattajalle tilaa opettajan omalle osaamiselle ja innovaatioille, ympäristöstä tai kohderyhmästä riippumatta. Kyseisen pedagogiikan lähtökohtana on liike ja tärkein soitin on oma keho. Orff-pedagogiikan monipuolisuutta voidaan havainnollistaa musiikkipedagogi Jean Wilmouthin luomalla prosessiympyrällä (kuva 1). Siinä opetuksessa voidaan lähteä mistä työtavasta tahansa ja vaihtelevilla työtavoilla tavoittaa mahdollisimman monipuolinen oppimisprosessi. (Perkiö ym. 2010, 28-29.) Musiikillisen kasvun portaat -mallissa ensimmäinen porrastus on musiikillinen kasvu, joka alkaa jo ennen syntymää. Toinen porrastus kertoo musiikillisen kasvun jatkuvan vanhempien ja hoitajien kanssa toteutuvassa vuorovaikutuksessa. Seuraavat portaat ovat omat kokeilut äänen voimalla, värillä ja liikkuen, imitointi liikkuen ja keho- ja rytmisoittimilla, kaiku puhuen, sykkeen hahmottaminen (esimerkiksi oma syke, hidastukset, eri tempot jne.), laulaen, soittaen, liikkuen, kysymys ja vastaus sekä lopulta säveltäen. (Lundell 2018, 8.)

Kuva 1. Orff-pedagogiikan prosessiympyrä. (Soile Perkiö ym. 2010, 29)

4-5 vuotiaat tunnistavat usein jo tyypillisesti äänen ominaisuuksiin liittyviä vastakohtapareja kuten korkea-matala, nopea-hidas, pitkä-lyhyt. Näinä ikävuosina lapsi alkaa tehdä havaintoja äänistä ja kykenee tunnistamaan esimerkiksi instrumentteja äänen perusteella. 4-5 vuotias lapsi kykenee jo laulamaan kokonaisia lauluja ulkoa ja muistamaan ne. Usein lapsi laulaakin spontaanisti ja nauttii yhteisistä lauluhetkistä. Lapsi alkaa taputtaa sanarytmejä ja hänen liikkeensä ovat entistä dynaamisempia ja liikkeet reagoivat tempoon. Lapsen musiikillinen toiminta ja musiikin peruskäsitteiden tutkiminen olisi hyvä liittää toiminnallisiin kuvitteluleikkeihin. Esimerkiksi yhteislaulujen oppimista tulisi tukea ja perussykkeen rinnalla taputtaa myös laulujen sanarytmejä. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017, 133.) 5-6 vuotiaat ymmärtävät jo sävelkorkeuden, melodian sekä rytmin olemassaolon, tällöin lapsi laulaa tarkemmin hänelle jo ennestään tutut laulut, jotka hän osaa. Tämän ikäinen lapsi on innokas aloittamaan jo esimerkiksi soittimen opiskelun ja nauttii musiikillisista ryhmätansseista sekä leikeistä. Ryhmälaulua sekä yksilöllistä laulua tulisi tukea sekä kannustaa ja rohkaista lasta spontaaniin musiikilliseen keksimiseen ja laulamiseen. Lapsen kanssa tulisi harjoitella esiintymistä ja esimerkiksi tanssin kautta musiikin kokemista. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017, 133.)

2.4 Musiikki varhaiskasvatuksessa

Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteina on pystyä tarjoamaan lapsille musiikillisia elämyksiä, taitoja ja valmiuksia. Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteita on jaettu eri osa-alueisiin valtakunnallisen varhaisiän musiikkikasvattajien yhdistyksen toimesta. Näitä musiikinopetuksen osa-alueita ovat; musiikilliset, sosiaalis-emotionaaliset, kognitiiviset, psykomotoriset ja esteettiset tavoitteet. Varhaisiän musiikkikasvatuksen tulisi aina rakentua suhteessa kulttuuriin ja ympäröivään yhteiskuntaan. Musiikkileikkikoulu-toiminnassa on laadittu ikäryhmittäin tavoitemalli, jonka toteuttamiseen vaikuttavat esimerkiksi lasten kehitysvaihe ja ikä, ryhmän koko ja opetuksen ajankohta. Opettajan työvälineinä toimivat hänen persoonansa, musiikillinen minäkuvansa sekä arvomaailma. Musiikkikasvattajat ovat todenneet, että pienten lasten opetuksessa keskiöön nousee lapsen kokonaispersoonallisuuden ohjaaminen eikä niinkään korkeatasoisen taiteen tekeminen (Hujala & Turja 2020, 123.)

Musiikkikasvatuksessa on keskeistä pyrkiä herättämään lapsen mielenkiinto, sillä lapsi oppii sen mikä tuntuu mielekkäältä ja merkittävältä ja minkä hän kokee mielenkiintoiseksi. Opetus tulisi siis suunnitella ja toteuttaa niin, että se rohkaisee lasta opettelemaan ja oppimaan. Musiikkikasvatuksen suunnittelussa sekä toteutuksessa on näin ollen tärkeää lapsilähtöisyys. (Louhivuori ym. 2009, 393.)

Musiikkitoiminnan suunnittelun ja käytännön perustan luo lapsen kehitysvaiheiden tunnistaminen ja tuntemus. Tietoisien ja tavoitteellisten musiikkikasvatusten avulla voidaan auttaa lapsen kognitiivisten, sosioemotionaalisten ja psykomotoristen valmiuksien kehitystä (Karppinen ym. 2001, 123). Varhaiskasvatuksessa havainnoinnin, tarkkailun ja dokumentoinnin kautta kasvattaja saa tietoa lasten musiikillisen kehityksen tasosta, jota voi hyödyntää musiikkikasvatuksen tuokioiden suunnittelussa. Musiikillisen toiminnan suunnittelussa sekä arvioinnissa on oleellista kerätä arvokasta tietoa lasten huoltajilta sekä tietysti lapsilta keskustelujen kautta. (Ruokonen ym. 2009, 29.)

Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan musiikkikasvatuksen lähtökohtana ovat lasten mielenkiinnon kohteet, tarpeet sekä merkitykselliset asiat heidän kasvuympäristössään. On tärkeää huolehtia monipuolisista oppimisen alueista, dokumentoida suunnitelmallisesti sekä arvioida ja kehittää toimintaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi laaja-alaisen oppimisen osa-aluetta ja näiden toteutumista tuetaan myös musiikkikasvatuksella. Näitä ovat ajattelu ja oppiminen; kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus

ja ilmaisu, arjen taidot ja itsestään huolehtiminen, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä vaikuttaminen ja osallistuminen. Musiikki voidaan liittää näistä jokaisen oppimiseen. (Hujala & Turja 2020, 122.)

Aikuisen vastuulla on lapsen musiikillisen ympäristön luominen, jo ennen lapsen syntymää. Pienen lapsen musiikillinen oppiminen on monimuotoinen ja merkityksellinen prosessi. Musiikki tulisi liittää osaksi leikinomaisia kokemuksia, innostuneen aikuisen lapsilähtöisessä ohjauksessa. Varhaiskasvatuksen opettajan haasteena on herättää uusia musiikillisia kiinnostuksen kohteita lapsessa. Keskeiselle sijalle nouseekin lapsen oma toiminta, aikuisen läsnäolo ja palaute kasvatuksellisessa vuorovaikutussuhteessa (Hujala & Turja 2020, 124-127.) On tärkeää, että aikuinen rakentaa varhaisen vuorovaikutussuhteen lapseen kieltä ja musiikkia apuna käyttäen. Varhaiskasvatuksessa se tarkoittaa lasten kielellistä ja musiikillista kasvatusta, leikinomaisin varhaiskasvatuksen menetelmin. (Nurmilaakso ym. 2011, 62.) Musiikkikasvatuksella on mahdollista vaikuttaa lasten kehitykseen positiivisesti, jonka vuoksi on tärkeää, että varhaiskasvatuksen työntekijät pyrkivät tarjoamaan parhaan mahdollisen oppimisympäristön (Houde & Narendran 2018, 36).

Musiikin monipuolisia menetelmiä päiväkotiarjessa ovat esimerkiksi yhteismusisointi, musiikin vaihtelujen tunnistaminen, improvisointi ja esiintyminen, laulaminen ja kuuntelu, musiikkisadut ja tunnemusiikki, erilaisten soittimien käsittely ja tunnistaminen, loruttelu, laulu- ja satupussit, musiikkimaalaus, lasten omat ideat, rentoutus ja aktivointi, laulupiirtäminen sekä ruokalaulut ja muut siirtymiin liittyvät laulut ja lorut. (Ruokonen ym. 2009. 22-25.)

Musiikillisten kokemusten tuottaminen ja lasten musiikkisuhteen vahvistaminen on varhaiskasvatuksen musiikillisen ilmaisun keskeisiä tavoitteita. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia ympäristön äänien havainnointiin sekä elämyksellistä kuuntelua. Musiikillisen leikkitoiminnan myötä lasten musiikin hahmotuksen edellytykset sekä edellytykset havainnoida äänen tasoa, kestoa, sointiväriä ja voimaa muodostuvat ja edistyvät. Lasten kanssa lauletaan, loruillaan, kokeillaan erilaisia soittimia sekä kuunnellaan musiikkia ja liikutaan sen mukaan. Lasten kanssa kokeillaan kehosoittamista, sanarytmejä ja perusrytmitystä sekä kannustetaan mielikuvitukseen ja ilmaisemaan kehollisesti, kuvallisesti tai sanallisesti musiikin synnyttämiä tunnetiloja tai ajatuksia. Kokemuksia tuottaa myös musiikin luominen yhdessä sekä musiikkiesitykset ja niiden harjoittelu sekä esiintymisen tuoma ilo ja onnistumisen tunne. (Opetushallitus 2018, 43.)

3 MUSIIKIN OSA-ALUEET

3.1 Mistä musiikki on tehty?

Musiikki luo ohikiitäviä kokemuksia joita ei pysty vangitsemaan tai pysäyttämään tarkasteltaviksi, kuten monia muita taiteellisia tuotoksia. Musiikki löytää merkityksensä vain silloin, kun se löytää kuulijansa. Musiikki vaikuttaa meihin tiedostamattomalla tajunnan tasolla ja herättää meissä tunteita, jotka pystymme kokemaan ominamme välittömästi. Voimme myös torjua heränneet tunteet aivan yhtä yksiselitteisesti. Kaikilla on oikeus musiikkiin ja siihen tutustumiseen. Musiikin tarkoituksena on tuottaa ihmisille hyötyä ja iloa niin, että mitä enemmän musiikkia ja sen eri lajeja ja tyylejä, sitä enemmän voimme saada monipuolisia kokemuksia itsellemme sekä oppia tuntemaan omaa henkilökohtaista musiikkimakuamme. (Lindeberg-Piiroinen 2017, 31.)

Musiikilla on omat sääntönsä, järjestelmänsä sekä rakenteensa. Se kuvastaa ihmisen tapaa elää elinympäristössään sekä omassa sosiaalisessa yhteisössään ja on kulttuurisidonnainen ilmiö. Musiikki on kokonaisuus, mutta se voidaan jakaa sen eri elementteihin, jotka toimivat niin yksin kuin eri yhdistelmiksi sovellettuina. Musiikki alkaa ja päättyy ja sillä on aina tietty musiikillinen muoto. (Lindeberg-Piiroinen 2017, 33-34.)

Yleisten tavoitteiden suuntaviivana varhaiskasvatuksen musiikkitoiminnassa toimii varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Kasvatuksessa musiikkia voidaan käyttää kolmitahoisesti kasvamiseen musiikillisessa ilmaisussa, musiikin tietämyksessä sekä musiikin avulla. Musiikki saadaan avautumaan kuuntelemisen, havaitsemisen, tuntemisen ja luomisen sekä kuvittelun ja intuition avulla. Musiikin avulla luova ajattelu sekä ongelmanratkaisukyky kehittyvät esimerkiksi sävellysprojektien kautta. Musiikilla voidaan välittää tietoa kulttuuriperinnöstä ja musiikin avulla voidaan tutustua vieraisiin kulttuureihin ikään kuin luonnostaan ja näin lapsen kulttuurinen osaaminen kehittyvät. Musiikkikasvatus antaa mahdollisuuksia niin yksilölliseen, kuin yhteisölliseen ilmaisuun esimerkiksi yhteislaulun, soiton tai juhlaesiintymisten yhteydessä. Musiikki edistää hyvinvointia ja se opitaan näin jo lapsena. Se on osa itsestään huolehtimisen taitoa. (Hujala & Turja 2020, 123.)

Varhaiskasvatussuunnitelman sekä esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden mukaan musiikillisen ilmaisun tavoitteina on tuottaa lapsille myönteisiä kokemuksia sekä vahvistaa lasten suhdetta sekä kiinnostusta musiikkiin. Elämyksellisen ääniympäristön ja kuuntelun havainnoinnin kautta saadaan monenlaisia kokemuksia erilaisista äänistä

ja musiikista. Lapsi oppii hahmottamaan musiikkia sekä äänen tasoa, sointiväriä, voimaa sekä kestoja leikinomaisen musiikkitoiminnan avulla. Varhaiskasvatuksen keskiössä on monipuolinen musiikkitoiminta. Lasten kanssa tulee loruilla, laulaa, soittaa, kokeilla erilaisia soittimia, liikkua musiikin tahtiin sekä kuunnella musiikkia. Musiikkileikkien yhteydessä lapset saavat kokemuksia perussykkeestä, sanarytmeistä sekä kehosoittamisesta. Keskeisessä osassa on myös musiikkivälineistön laadukkuus, soittimien viritys sekä musiikillisen oppimisympäristön esteettisyys. Oppimisympäristön luomisessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että tila ja akustiikka ovat toimintaan sopivia ja että musiikkiliikunnalle on riittävästi tilaa. (Hujala & Turja 2020, 123.)

Lapsen kokonaisvaltaisella toiminnalla kuten liikkumisella, leikkimisellä ja muilla ilmaisu-
muodoilla on keskeinen vaikutus lapsen kokemusmaailman ja musiikillisen ilmaisun rikastumiselle. Lapselle syntyy omakohtaisia aistimuksia, ilmaisuja ja tuntemuksia kokonaisvaltaisista musiikillisista kokemuksista kuten harmonian, kauneuden, rytmin, melodian, tyylin, ilon ja jännityksen, mutta myös niiden vastakohtien kautta. Tällöin lapsen asennoituminen, arvostukset ja näkemykset alkavat hahmottua. Empatia ja samaistuminen ovat keskeisimpiä kokonaisvaltaisen taidekasvatuksen oppimisprosesseja ihmisenä ja ihmisyyteen liittyvän kasvun kannalta. (Hujala & Turja 2020, 123-124.)

Musiikki toimii kokonaisuutena, joka voidaan halutessa paloitella perusaineiksi, jotka toimivat myös itsenäisesti ja joita voidaan soveltaa erilaisiin yhteyksiin. Näihin eri aineksiin voidaan lasten kanssa tutustua esimerkiksi laulaen, soittaen, liikkuen, rytmittäen ja tanssien. Nämä aineksen, eli muotorakenteet ovat rytmi, tempo, melodia, sävelkorkeus, äänen kesto, sointiväri, harmonia, sekä dynamiikka. Varhaiskasvatuksessa näiden muotorakenteiden oppimisen keskiössä ovat elämyksellisyys sekä kokemusten kautta asioiden oppiminen. (Luukkala ym. 2018, 23.)

Rytmiikka edistää puheen kehitystä ja oppimista. Rytmien ja sen kuvioiden hahmottaminen on yksi tärkeimpiä tekijöitä kielellisessä oppimisessä. (Lundell 2018, 15.) Havaitsemaan sekä oppimaan sanojen rytmikkaa ja melodiaa lasta opettavat lorujen toistaminen, laulaminen ja loruilla ja riimeillä leikkely toistona. Lapsen suun motorista hallintaa sekä kielen kehitystä taas edistävät ja kehittävät suun perkussiiviset harjoitukset ja suulla tehtävät eri leikit, joissa voi olla suhinaa, pärinää, naksutusta ja maiskutusta. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 218.)

3.2 Rytmi, tempo ja dynamiikka

Rytmi on musiikin perussyke, joka voi vaihdella tai pysyä samanlaisena. (Luukkala ym. 2018, 23.) Perussyke koetaan ensin omassa kehossa liikkumalla ja taputtaen omia kehon osia musiikin sykkeessä. Sykesoitamiseen voidaan käyttää apuna myös rytmisoittimia. Perussykkeen lisäksi tutkitaan myös sana- ja melodiarytmejä, jotka ovat yhteneviä lastenlauluissa. Näin lapset oppivat kuuntelemalla taputtamaan esimerkiksi oman nimensä sekä laulujen ja lorujen sanarytmit. (Hujala & Turja 2020, 131.)

Rytmi kytkeytyy vahvasti myös tempoon. Musiikki etenee tietyllä nopeudella eli tietyssä tempossa. Tempo on musiikin etenemisnopeus, joka voi myös pysyä samana tai vaihdella. Tempo voi hidastua tai nopeutua musiikin aikana. Molempia voi kuvata esimerkiksi sanoilla hidas ja nopea. Tempoa harjoitellaan päiväkodissa esimerkiksi jaloilla. (Luukkala ym. 2018, 23.) Kun tempo vaihtelee, sitä kutsutaan agogiikaksi. Eli kiihtyvän ja hidastuvan tempon vaihtelu, musiikin sävyn ja luonteen mukaan. (Lindberg-Piironen 2017, 40.) Rytmikasvatuksessa tavoitteena on ymmärtää rytmi käsitteenä elämyksellisesti sekä tiedollisesti niin, että opittuja valmiuksia pystyttäisiin käyttämään ja soveltamaan. Lähtökohtana ovat selkeät ja elämykselliset harjoitukset, joiden perusta on rytmin kuuntelussa. Tällaisia ovat esimerkiksi musiikkiliikunta, lorut ja runot sekä soittaminen ja laulaminen. (Lindeberg-Piironen 2017, 36-37.)

Tempo -käsitteeseen liittyvät harjoitukset kehittävät lapsen musiikillista ajattelukykyä. Lapsi oppii kokemuksesta, kuinka kappaleen esittämisenopeus voi vaikuttaa musiikin tulkintaan ja tunnelmaan. Näin lapsi oppii leikin ja kokemuksellisen tekemisen avulla erilaisia käsittepareja kuten nopea ja hidas, joiden jälkeen nopeutuva ja hidastuva. Tempon kiihdyttämisestä musiikillisessa laululeikissä syntyvä jännitys, riemu ja lopulta sekaisin meno on aina kuulunut musiikkileikkien kirjoittamattomiin sääntöihin. (Hujala & Turja 2020,131.)

Lapsen rytmistä kehitystä saadaan edistettyä musiikkikasvatuksella. Rytmitaju on oleellinen osa muidenkin valmiuksien kehittämisessä, kuten kirjoitus- ja lukutaidon oppimisessa. Esimerkiksi perussykettä opeteltaessa lähtökohdat ovat selkeät, elämykselliset harjoitukset, jotka pohjautuvat rytmin kuuntelemiseen. Esimerkiksi runot, lorut, soittaminen ja musiikkiliikunta ovat mainioita keinoja. Rytmien ja liikkeen yhdistäminen lisäävät motorista kehitystä, kuten tasapainoa ja koordinaatiokykyä. Tällöin oman kehon hahmotus selkeytyy ja esimerkiksi soitinten käsittelyyn liittyvät valmiudet lisääntyvät. Äänen

voimakkuuden vaihtelut eli dynaamiset vaihtelut vaikuttavat musiikin tunnelmaan sekä jaksottavat musiikkia. Dynamiikka kuvastaa äänen voimakkuuksia ja niiden vaihteluita, esimerkiksi hiljainen tai voimakas. (Luokkala ym. 2018, 23.)

Lapsi oppii havaitsemaan äänen voimakkuustekijöitä, kuten hiljainen, voimakas, hiljenevä ja voimistuva. Leikit joissa harjoitellaan dynamiikkaa ovat kuuluneet lasten leikkikulttuuriin aina. Myöhemmin esimerkiksi esikoulussa voidaan opiskella musiikkimaailman kieltä ja opitaan, että F tarkoittaa Forte, joka tarkoittaa voimakasta, lujaa ääntä, P on piano eli hiljainen ääni. Tämän lisäksi voidaan harjoitella nokka auki -merkki < joka tarkoittaa voimistuvaa ääntä eli crescendo ja nokka kiinni > tarkoittamaan äänen hiljenevää voimakkuutta eli diminuendo. Lapsi oppii erottamaan ja toteamaan äänen voimakkuuksia tutkimalla rasittavaa ja jatkuvaa melua sekä nauttimaan myös hiljaisuudesta. Musiikkikasvatuksen tärkeä tavoite onkin myös hiljaisien hetkien mahdollistaminen jokaiseen päivään. Hiljaisuus opettaa kuuntelemaan ja kuuntelutaito on niin musiikissa kuin ihmisten vuorovaikutusessakin. Näin lapsi oppii myös sen, että musiikissa on myös hiljaisia hetkiä eli taukoja. (Hujala & Turja 2020, 130-131.)

3.3 Melodia, sävelkorkeus ja äänenkesto

Melodia on sävelmä, joka koostuu eri sävelistä, jotka seuraavat toisiaan. Melodia voi liikkua alaspäin, ylöspäin tai pysyä koko ajan samalla tasolla. Melodiaa voi kuvailla esimerkiksi korkeaksi tai matalaksi. Yksinkertaiset melodiat toistuvat usein lastenlauluissa. Sävelkorkeus on kytkettynä melodiaan. Sävelkorkeus voi vaihdella melodian aikana. (Luokkala ym. 2018, 23.) Eri äänillä on myös korkeuseroja. Kun jokin sävelmä eli melodia alkaa hahmottua mieleemme, alamme ymmärtää siinä olevia sävelkorkeuden vaihteluja. (Lindberg-Piiroinen 2017, 34.)

Lapsi pystyy oppimaan havaitsemaan melodian eri tasoja, kuten laskeva, nouseva, pomppiva ja paikallaan pysyvä. Äänen korkeustasoja voi harjoitella esimerkiksi piirtämällä melodialinjaa paperille tai seuraamalla melodian kulkua ja osoittaa sitä kädellä ilmaan. Korkeustasoa voi havainnoida myös liikkumalla huoneessa musiikin mukaan korkealla tai matalalla. Ensin pyritään oppimaan vastakohtaparit leikin avulla, kuten matala ääni – korkea ääni. Tätä voi harjoittaa esimerkiksi niin, että leikkii musiikin mukana eläytyen linnuksi joka symboloi korkeaa ääntä tai madoksi joka symboloi matalaa ääntä. Tutujen kaksi tai kolmisävelisten laulujen avulla voi jatkaa melodiakulkuun tutustumista kädellä ilmaan näyttäen (do-re, do-re-mi). Melodiakulkuja voi näyttää ilmaan korkeuseroja

mukaillen, jonka jälkeen lisätä repertuaarin lauluja, joissa on edellistä laulua useampi säveltasoa (do-re-mi-fa, do-re-mi-fa-so). Suhteelliset sävelnimet ovat hyviä säveltasojen tutkimisessa laulaen. Absoluuttiset sävelnimet taas on merkitty esimerkiksi laattasoittimiin, kuten diatoninen c-duuriasteikko eli c,d,e,f,g,a,h,c. Niihin on hyvä aloittaa tutustuminen soittimilla soittamisen yhteydessä. (Hujala & Turja 2020, 131-132.)

Kuultavaan musiikkielämykseen tarvitaan ääni tai ääniä. Kuuloon liittyvän musiikin kokemus perustuu siihen, että aistitaan värähtelyä. Ääni voi olla niin musiikillinen kuin hälyääni. (Lindberg-Piironen, 2017, 34.) Äänen kestossa, ääni voi olla joko lyhyt tai pitkä ääni. Eri äänien välillä voi olla taukoja, jotka tekevät äänestä eri pituisia. Eri äänen kestot värähtävät kappaleen melodiaa ja rytmiä. Kappale voi myöskin olla kestoltaan lyhyt tai pitkä. (Luokkala ym. 2018, 23.) Äänen kestoon liittyvien ominaisuuksien kokeminen alkaa sykkeen kokemisesta ja sen toiminnallisesta ilmaisusta, joka tulee taaperoiästä alkaen jokaiselle lapselle. Äänen kestoa voi harjoitella esimerkiksi leikinomaisten kaikurytmien avulla. Tällöin lapsi oppii havaitsemaan äänen kestoa ja erottamaan lyhytkestoisen ja pitkäkestoisen äänen toisistaan. Äänen kestojen ymmärtäminen ja tutkiminen johtaa aika-arvojen hahmottamiseen. Aika-arvoihin tutustuminen voi alkaa esimerkiksi karhu-perheleikillä, jossa liikutaan musiikin mukaan. Leikissä äitikarhu askeltaa pitkin askelintaa- ja pikkukarhu kipittää lyhyin askelin – titi. Kun lapsi kykenee tekemään äänen kestoon liittyviä havaintoja on taito avuksi myös lukemaan opettelemisessa. Pitkä ääni kytkeytyy luontevasti pitkän vokaalin ääneen aa- aamu ja lyhyt ääni taas vastaavasti lyhyiden vokaalien sointiin kuten a- apua. (Hujala & Turja 2020, 131.)

Äänten tutkiminen on musiikillista oppimista. Äänen ominaisuuksien tutkiminen luo perustan musiikin opetuksen sisällölle. Lapsen tutustuessa erilaisiin elinpiiriinsä kuuluviin ääniympäristöihin sekä ääniä kuunnellen, havainnoiden sekä niitä nimen ja tunnistaen. Äänillä leikkiminen, niihin liittyvien peruskäsitteiden opettelu musiikillisen tutkimisen ja leikin kautta ovat keskeisiä lapsen musiikillisessa oppimisessa. Äänellä on neljä perusominaisuutta, joita ovat voima, kesto, sointiväri sekä taso. Kun näitä ominaisuuksia lähdetään tukimaan, aloitetaan toiminnallisista harjoituksista ja niihin liitetään mielikuvia sekä leikkiä. Näin musiikilliset käsitteet tulevat lapselle luontevalla tavalla tutuiksi. Esimerkiksi esikoululainen voi oppia jo hyvinkin abstrakteja käsitteitä, jos ne nousevat leikinomaisen tekemisen sekä käytännön tutkimisen kautta tutuiksi tulleista musiikillisista harjoitteista. Täten musiikkikasvatustilanteiden aikana olisi suotuisaa nostaa pedagogisesti esille vuorollaan tietyt äänen perusominaisuudet, joille musiikilliset käsitteet ja myöhemmin myös musiikin kielen symbolit alkavat rakentua. (Hujala & Turja 2020, 130.)

Lapsen musiikillisen ajattelun kehityksessä keskeisintä on tukea ja seurata jokaista lasta yksilöllisesti, lähikehityksen vyöhykkeellä ohjaamalla sekä tarjota leikinomaisia tehtäviä ja vastata lapsen kysymyksiin äänen ominaisuuksien tutkimisen äärellä. (Hujala & Turja 2020, 132.) Keskiössä musiikin kokemiselle on ihmisen aistit, jotka välittävät tietoa ympäristöstä. Ne ovat kuin silta ulkomaailman ja ihmisen välillä. Aistihavainnot vaikuttavat elintoimintoihin sekä ohjaavat käyttäytymistä. Toisinaan aistihavainnot voivat olla elintärkeitäkin, kuten kuulla hälytyssireenin ujellus tai nähdä nopeasti lähenevä auto. (Tuorila ym. 2008, 10.)

3.4 Sointiväri, harmonia ja muoto

Jokaisella äänellä on oma sointivärinsä. Myöskin jokaisella soittimella on luonteenomainen sointinsa. Eri ääniä voidaan kuvailla esimerkiksi kirkkaaksi, sameaksi, vaaleaksi, käheäksi tai tummaksi. Eri sointivärit tuovat erilaista soundia kappaleisiin. Harmonia taas on samanaikaisesti soivien äänien kokonaisuus. Eli niin sanottu sointutausta. Harmonia syntyy äänen suhteesta toiseen samanaikaisesti soivaan ääneen. Yhdistelemällä erilaisia ääniä, saadaan eri tavoilla soivia äänikokonaisuuksia, eli sointuja. (Luokkala ym. 2018, 23.) Harmonioiden ääripäiksi voisi mainita esimerkiksi urkukoraalin esityksen, jossa kaikki sointuu täydellisesti kokonaisuuteen tai riitasointuisuuden, joka on tarkoituksellista jonkin modernin taiteen esitystilanteessa. (Lindber-Piironen 2017, 35).

Lapset jotka soittavat viiskielistä kannelta päiväkodissa alkavat tehdä soitinta virittäessä sekä soittaessa havaintoja, jotka linkittyvät harmoniatajun kehittämiseen. Kannel virittää joko pentatoniseen asteikkoon tai duuriasteikkoon. Näillä vireillä voidaan säestää jo lukuisi eri lastenlauluja käyttäen apuna kolmea perussointua. 5-7 vuotiaat lapset, jotka soittavat kannelta harjaantuvat nopeasti kuulemaan myös sointuvaihdoksien paikat sekä kokeilemaan itse, mikä sointu sopii kulloinkin parhaiten. Sointuina käytetään esimerkiksi I = mansikka, IV = lakka tai V = mustikka. (Hujala & Turja 2020, 132.)

Lapsi oppii tekemään äänen ominaisuuksiin liittyviä havaintoja kuunnellen, leikkien, havainnoiden sekä itse ilmaisten. Tällaisessa oppimisprosessissa lapsi tarvitsee aikuisen apua sekä tukea, jotta kykenee käsitteellistämään ääneen liittyviä ominaisuuksia. Äänen sointivärit kiehtovat lapsia. Lapsi oppii tunnistamaan nopeasti erilaiset äänet ja löytämään sointiväriparit samanlaisesti soivista soittimista tai esimerkiksi itse tehdyistä soivista rasioista. Kun tutkitaan sointiväriä, voidaan tutustua eläinten, kavereiden, soitinten sekä ympäristön ääniin sekä kuvailla, luokitella ja tunnistaa ääniä sekä niiden

sointivärejä. Ääniä tutkittaessa lapsi oppii erottamaan esimerkiksi ihmisäänen sointiväreihin liittyvät bassoäänen ja sopraano äänen värit. Lapsi oppii nimeämään eri äänten sointivärejä, joita ovat esimerkiksi vihainen, lempeä, kopiseva, rahiseva, kilisevä tai kumiseva. Lapsen kieli kehittyä sointiväreistä keskusteltaessa. (Hujala & Turja 2020, 130.)

Musiikilla on oma muoto, jonka voi lukea nuottikuvasta tai kuunnella. Myös lapsen musiikillista muototajua voi kehittää. Kehitystä tapahtuu esimerkiksi kuuntelemalla musiikkia, josta pyrkii erottamaan ensin säkeen, samanlaiset, erilaiset sekä kertautuvat osat. Opettajan tulisi toiminnallaan vahvistaa lapsen musiikillisen muodon kokemista. Se onnistuu erilaisten lauluun ja musiikkiin liitettyjen tanssikoreografioiden sekä soitinten ja säestyksen avulla. Näin musiikilliset osat hahmottuvat lapselle niiden elämyksellisyydellä ja sen kautta hahmottamisella. Myös musiikkiin ja sen eri osiin liitetyt kuvat auttavat lasta hahmottamaan musiikillisia muotorakenteita. (Hujala & Turja 2020, 132.)

Musiikki alkaa hiljaisuudesta sekä päättyä hiljaisuuteen. Näin alun ja lopun väliin syntyy musiikin oma muoto eli musiikillinen muoto. Osatekijöiden väliset jännitteet sekä keskinäiset suhteet luovat musiikillisen muodon. Näihin saattaa sisältyä myös äänettömiä kohtia, eli taukoja. Tätä musiikillista muotoa ja sen rakentumista voimme seurata kuuntelemalla. Kuuntelemalla mitä musiikissa tapahtuu, kuten tiettyjä elementtejä, rytmi- ja sävelkuvioita. Tulevatko jotkut esille vain kerran vai toistuvatko ne säännöllisesti? Musiikin rakenneosat merkataan usein kirjaimin A, B, C ja niin edelleen. Muotoja voi ilmaista myös kuvallisesti. Musiikillisia muotoja käytetään hyväksi varsinkin musiikkiliikunnassa. Esimerkiksi laulussa Tuiki tuiki tähtönen. A-osassa piirrettynä on tähti, B-osassa maapallo ja C-osassa tähti. (Lidberg-Piironen, 2017, 46-47.)

3.5 Musiikkiteorian perusteita

Tarkoituksena on avata musiikinteoriaa siinä määrin, mikä on tarpeen alle kouluikäisten musiikkikasvatuksessa, vastaanottajan valmiustaso huomioiden. Perinteisesti nuottikirjoituksessa musiikkia merkitään nuottiviivastolle, jossa koodiston avaa nuottiavain eli diskanttiavain G ja bassoavain F. Rythmi taas merkitään rytmimerkein, jotka vastaavat nuottien kestoa eli nuottiarvoja. Lasten kanssa mielikuvituksen avulla on hauskaa sitoa asiallinen tieto oppimista helpottaviin mielikuviin. Lindberg-Piironen (2017) kuvastaa erilaisia rytmejä esimerkiksi nuottijälkiä jättävillä musiikkikarhuilla, joissa Isäkarhun isot jalanjäljet ovat ”TAA” puolinuotti, Äitikarhun pienemmät tassunjäljet ovat ”TAM”

neljäsosanuotti, jotta hän pysyisi isäkarhun tassujen perässä. Pikkukarhun tassunjäljet kuvastavat taas kipittäviä tassuja eli "TI-TI" kahdeksanosanuotti. (Lindberg-Piironen 2017, 51.)

Länsimaisessa musiikissa musiikin tahtilajin kertoo tahtiosoitus, joka ilmaisee yhdessä tahdissa olevien tahtiosien lukumäärän. Sävellyksen alusta löytää usein murtoluvun, joka kertoo tahtilajin. Ylempi numero eli osoittaja ilmoittaa tahtiosien määrän tahdissa, eli moneenko yhden tahdin aikana lasketaan. Alempi luku kertoo yhden tahtiosan pituuden eli sen, minkä nuottiarvon mukaan lasketaan. Esimerkiksi tahtilaji $\frac{3}{4}$ yksi tahti sisältää kolme neljäsosanuotin mittaista tahtiosaa. Tahtilajit voivat muuttua myös kappaleen sisällä. Tahtilajimerkintä ei vaikuta kappaleen nopeuteen. Tahtilajin pystyy tunnistamaan kuuntelemalla, missä kuuluu tahdin ensimmäinen korostuva painotus. (Lindberg-Piironen 2017, 54.)

Sävelkulku ja melodia syntyy toisiaan seuraavista sävelistä. Se voi olla nousevaa, laskevaa, pomppivaa tai edetä hyppäyksin. Sävelten välissä on sävelaskeleita, joiden avulla syntyvät intervallit eli sävelvälit. Sävelaskeleet voivat olla koko- tai puolisävelaskeleita. Intervallit ovat priimi, sekunti, terssi, kvartti, kvintti, seksti, septimi, oktaavi. Intervallit ovat olennaisia eri asteikkojen, sävellajien ja sointujen muodostamisessa. Jokainen sävel voidaan korottaa ylennysmerkin (#) avulla puoli sävelaskelta korkeammaksi. Esimerkiksi C korotetaan C# eli cis. Säveltä voidaan myös alentaa alennusmerkin (b) kanssa. Esimerkiksi A alennetaan Ab eli as. Jokaiselle sävelelle voidaan laatia duuri- ja molliasteikko. Niihin tarvitaan kahdeksan säveltä, joiden 1. ja 8. sävelet sijaitsevat kahdeksan sävelen välimatkan päässä toisistaan eli Oktaavi-intervalli. Sävelistä voidaan luoda sointuja. Duurisoinnut merkitään isoilla kirjaimilla, kuten C, D. Mollisoinnu merkitään niin, että perään lisätään m-kirjain, kuten Cm, Dm. Lisäksi voidaan muodostaa myös septimisointuja lisäämällä sointumerkkiin intervallimerkki 7, kuten C7, Cmaj7. (Lindberg-Piironen 2017, 55-59).

4 MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET

4.1 Laulaminen ja äänenkäyttö

Musiikkikasvatuksen osa-alueet voidaan jakaa neljään eri alueeseen. Lasten musiikkikasvatuksessa nämä ovat laulaminen ja äänenkäyttö, soittaminen, musiikin kuuntelu sekä musiikkiliikunta. Musiikkikasvatuksen tavoitteena on yhdistää leikki sekä musiikillinen oppiminen lasta innostavaksi kokonaisuudeksi, joka tukee oppimista. (Ruokonen 2017, 305-306.) Kun kaikki nämä peruselementit toteutuvat päiväkodin musiikkitoiminnassa, saadaan turvattua laadukas musiikkikasvatus sekä mahdollistetaan lapsille monipuolinen oppiminen (Luokkala ym. 2018, 16).

Luontaisin musiikin harrastusmuoto on laulaminen. Siihen ei tarvita apuvälineitä tai erityislahjakkuutta. Laulamisen avulla pystytään purkamaan ja ilmaisemaan tunteita. Laulaminen luo myös tunnelmaa. Musiikin peruselementtejä voidaan ilmentää laulaen. Laulujen avulla voidaan myös laajentaa lapsen sanavarastoa, kehittää muistia sekä rikastuttaa mielikuvitusta. Laulaen voidaan ilmentää kaikkia musiikin peruselementtejä ja se on myös oivallinen vuorovaikutuksen väline. (Luokkala ym. 2018, 16.)

Krokfors (2017, 143) määrittelee laulamisen olevan tapa ilmaista tunteita, olla vuorovaikutuksessa sekä tietysti tapa harrastaa musiikkia. Hänen mukaansa laulaminen on ihmiselle luonnollista ja lapsi osaa laulaa edellyttäen että hän osaa puhua oman kielensä intonaatioiden mukaisesti eli tavalla, jossa puheen rytmi ja sävelkorkeus vaihtelee (Krokfors 2017, 143-144). Lapsen laulukyky kehittyy kuitenkin vähitellen ja 3-4-vuotiaana lapsen elimistö ei ole vielä valmis suoriutumaan kaikenlaisesta laulamisesta. Lapsen keuhkot eivät ole vielä riittävän kehittyneet pitkiin säkeisiin ja äänen tuottamiseen oleellisesti tarvittavat äänihuulet kasvavat pikku hiljaa. Lapsi on äänialueeltaan korkeampi kuin aikuinen, sillä äänihuulten koko on yhteydessä ihmisen puheäänien korkeuteen sekä pysyvyyteen eri säveltasoilla laulamiseen. (Krokfors 2017, 148.) Koska lapsen äänihuulet ovat kooltaan pienet, he eivät siis kykene yhtä matalaliini laulusuorituksiin kuin aikuiset (Ruokonen 2009, 25).

Lapsiryhmän laulamista ohjaavan kasvattajan tulee ottaa huomioon erilaisia asioita. Näistä yksi on sopivien laulujen valinta. Laulujen valinta on tärkeää, koska tulee ottaa

huomioon eri ikästen ja tasoisten lasten edellytykset osallistua laulamiseen. Koska lasten ääntä muodostavien lihasten hienomotoriikka vasta kehittyä, he eivät vielä kykene suoriutumaan nopeatempoisista ja monisanaisista lauluista. Laulun tempo on hyvä tarpeen mukaan mukauttaa hitaampaan lasten ikä- ja taitotasoisesti. Laulua ohjaavan kasvattajan on myös tärkeää valita kaikille lapsiryhmässä laulaville sopiva sävellaji. (Krokfors 2017, 159-160.)

Alle kouluikäisille lapsille laulun oppiminen korvakuulolla ja matkimalla on luonnollista ja laulun sanojen opettelussa auttaa ohjaajan huulten liikkeiden ja ilmeiden seuraaminen. Laulujen opettelussa toimii hyvin kaikumenetelmä, jossa esilaulajana toimiva kasvattaja laulaa säkeen, jonka lapset toistavat. Laulujen opettamisessa apuna voi olla myös kuvallinen ilmaisu, joka tukee laulun sisältöä ja sanoja. Uusi laulu on hyvä opetella aluksi ilman säestystä, jolloin kasvattaja varmistaa lasten muistavan laulun sanat sekä osaavan melodian. (Krokfors 2017, 161-67.)

Kasvattajan laulaessa lasten kanssa on tärkeää toimia hyvänä mallina äänenkäytössä. Laulua ohjatessa on keskeistä huomioida se, että lapset ovat hyvässä laulusuhteessa ja on myös hyvä yhdessä valmistautua laulamiseen lämmittelemällä ääniliimistöä. Äänenkäyttöharjoituksia lasten kanssa voi toteuttaa hyvin erilaisten äänileikkien muodossa. Leikeissä voi matkia erilaisia ääniä, kuten eri eläinten ääntelyjä tai moottorin hyrinää tai laulaa lapsien tuntemaan laulun hauskoilla sanoilla tai ääniteillä. Äänileikkien avulla saadaan harjoitusta ääniteistä, sävelpuhtaudesta, dynamiikasta sekä temponvaihteluista. (Krokfors 2017, 170-172.)

Toisto ja kertaaminen ovat laulamisen ja laulujen oppimisessa lapsilla oleellisia. Jotta lapsi omaksuu laulun melodian siten että hän kykenee käsittelemään ja toistamaan sitä, tarvitsee hän toistoa eli laulun kuulemista useita kertoja kasvattajalta tai toiselta lapselta. Lapsen laulaminen kehittyä aikuisen laulamisen pohjalta, jolloin lapsen tuottama laulu on jäljittelyä aikuisen ilmaisusta tai lapsen itse jäsentelemää. Lapsi tallentaa aikuisen lauluilmaisun pätkiä ja omassa laulusuhteessa yhdistää näitä pätkiä sekä lisää omiaan. Lapsi tuottaa ja kehittää spontaaneja lauluja, jos lapsen elämässä olevat aikuiset ovat laulaneet hänelle ja hänen kanssaan. Lasten laulamisen improvisaation vaaliminen ja edistäminen on tärkeää. (Ruokonen 2009, 24-25.) Lapsi, joka on kasvanut ympäristössä, jossa lauletaan voi kehittää lauluja omine sanoineen, rytmeineen ja melodioineen tai muunnella hänelle tuttuja lauluja. Kasvattajan tulisi kannustaa lasten omaehtoista laulamista ja äänen kanssa kokeilua sekä arvostaa jokaisen lapsen omaa ääntä ja sen käyttämistä

eri tavoin. Äänenkäytöllä toteutetaan persoonallista musiikillista ilmaisua ja sen tulisi tuoda iloa. (Krokkfors 2017, 173,176.)

Lapsen kyky käyttää omaa ääntään kehittyy laulamisen kautta. Ääni on osa jokaisen persoonaa ja oikeanlainen sekä terve äänenkäyttö mahdollistaa lapsen ideaalisen vuorovaikuttamisen ja kohottaa lapsen itsetuntoa vuorovaikutuksessa, positiivisen minäkuvan vahvistumisen kautta. Lapsi oppii laulamisen ja äänenkäytön suureksi osaksi matkimalla, joten kasvattajan malli oikeanlaisesta äänenkäytöstä on keskeistä. (Ruokonen 2001, 132.)

4.2 Kuunteleminen

Musiikki alkaa aina hiljaisuudesta. Lähtökohtana musiikkikasvatukselle toimii kuuntelutaidon kehittäminen. Lasta pystyy ohjaamaan valikoivaan sekä keskittyneeseen kuunteluun jo pienenä. Voidakseen kuunnella omaa kehoaan ja löytääkseen sen kaikki ilmaisumahdollisuudet, tarvitsee lapsi myös hiljaisuutta sekä rauhaa. (Luokkala ym. 2018, 16.) Oman kehon, sosiaalisen ympäristön ja muiden ihmisten kuuntelemisen oppimisella ja tulkinnalla on suuresti merkitystä ihmisen hyvinvoinnille (Lindberg-Piironen & Alho 2017, 180).

Hiljaisuus on tarpeellista, jotta ihmisen kuuloaisti voi levätä. Kuulemisen ja kuuntelemisen välillä on ero ja on oleellista mahdollistaa nimenomaan lasten kuuntelutaidon kehittyminen. Kuunteleminen on aktiivista toimintaa, joka vaatii kuulijalta keskittymistä, tiettoisten havaintojen sekä valintojen tekemistä. Musiikkikasvatuksessa kuuntelemisen taidon opetus on keskeistä. (Lindberg-Piironen & Alho 2017, 179.)

Lasten kohdalla oppiminen kuuntelemaan musiikkia edellyttää, että lapsi ymmärtää mitä termi kuunteleminen merkitsee. Harjoitella voi kokonaisvaltaisen keholla kuuntelemisen keinolla eli yhdistämällä liikunnan musiikkiin ja hiljaisuuden pysähtymiseen. Yksinkertainen leikki, jossa liikutaan kun musiikkia kuuluu ja pysähdytään kun musiikki loppuu toimii hyvänä harjoituksena, jota voi muuttaa eri tavoin. (Lindberg-Piironen & Alho 2017, 185.)

Lindberg-Piironen ja Alho (2017, 184-186) jakavat aktiivisen kuuntelemisen luovaan kuunteluun, keskittyneeseen kuunteluun ja sisäiseen kuunteluun. Luovassa kuuntelussa tarkoituksena on ilmaista musiikin aikaansaamia tunteita sekä mielikuvia muun muassa liikunnan, draaman, tanssin, piirtämisen tai maalauksen sekä sanallisen

tarinankerronnan kautta. Ilmaisussa on mahdollista käyttää omaa kehoa sekä lisäksi apuna erilaisia välineitä, kuten kuvallisessa ilmaisussa vaadittuja materiaaleja. (Linberg-Piiroinen & Alho 2017, 185-186.)

Keskittyneessä kuuntelussa on tärkeää ensin mahdollistaa kuuntelemiselle parhaat olosuhteet käytettävään tilaan. Esimerkiksi tekemällä tilasta hämärämpi, tarjoamalla jokaiselle miellyttävän paikan istua sekä tekemällä yhdessä sopimus kuuntelurauhasta. Kuunteluhetki tulee ohjeistaa lapsiryhmälle selkeästi ja lyhyesti mukauttaen ikä- ja valmiustasoisesti. Keskittyneessä kuuntelussa tarkastelun alla ovat eri musiikin osa-alueet kuten rytmin, tempon ja voimakkuuden vaihtelut sekä sävelkorkeudet, sointivärit ja harmoniat. Kuuntelun jälkeen musiikinäytteestä on tarkoitus käydä keskustelua. Keskittyneessä kuuntelussa musiikkia tutkitaan eri näkökulmista, löytäen esimerkiksi eri soittimia sekä keskustellen siitä, onko musiikissa jokin tarina, minkä värisenä se näyttäytyy ja kookeko musiikin esimerkiksi pelottavana, kauniina, rauhoittavana, iloisena tai surullisena. Kuuntelunäyte on hyödyllistä kuunnella useamman kerran, jotta kuulijat pystyvät havainnoimaan näytteen piirteitä ja poimimaan musiikin osa-alueita. (Lindberg-Piiroinen & Alho 2017, 186.)

Sisäinen kuuntelu tapahtuu muistin tai mielikuvan kautta, eli siihen ei tarvita ulkoista äänenlähdettä. Sisäisessä kuuntelussa siis voi laulaa mielessään, kuulla musiikkikappaleita sekä lukea ja kuulla nuotteja. (Linberg-Piiroinen & Alho 2017, 186.)

Aktiivisen kuuntelun ohjauksessa kasvattajan tulee ottaa huomioon eri asiat, jotka vaikuttavat toimintaan. Yhtenä tekijänä on itse kuuntelija ja kasvattajan tuleekin ottaa huomioon kuuntelijoiden iät sekä aikaisemmat kokemukset kuuntelusta. Aktiivisen kuuntelun opetuksessa aloitetaan yksinkertaisemmista musiikinäytteistä ja siirrytään vähitellen vaativimpiin ja pidempiin kappaleisiin. (Linberg-Piiroinen & Alho 2017, 187.)

Luovan kuuntelun yksi ilmaisun muoto on musiikkimaalaus. Musiikkimaalauksessa käytettävä musiikki tulee valikoida huolella, koska sen tulee inspiroida kuulijaa. Musiikin tarkoitus on herättää kuuntelijan mielikuvitus eloon ja saada hänet ilmaisemaan musiikkia sekä sen nostattamia tunteita. Musiikkimaalauksessa tulee muistaa, että jokainen kuuntelija ilmaisee oman henkilökohtaisen näkemyksensä ja kokemuksensa, jolloin tuloksia ei tule arvioida tai asettaa paremmuusjärjestykseen. (Lindberg-Piiroinen & Alho 2017, 209.)

Musiikkimaalaus ja muutkin luovan ilmaisun keinot etenevät vaiheittain ja alkavat musiikin kuuntelulla. Kuuntelu ohjeistetaan ja musiikista havainnoidaan erilaisia asioita.

Seuraava vaihe on työvaihe, jossa musiikin synnyttäneen inspiraation pohjalta maalaetaan tai muulla tavalla toteutetaan luovaa ilmaisua. Kolmas on vaihe on arviointi, jossa osallistujat voivat kertoa teoksistaan ja kokemuksistaan. (Lindberg-Piironen & Alho 2017, 210.)

Kuuntelutoiminnassa kasvattajan tulee valita musiikki sen perusteella millaiseen toimintaan sitä ollaan käyttämässä. Erilainen musiikki sopii liikuntaan kuin esimerkiksi rentoutumiseen tai pelkkään kuunteluun. Kasvattajan tulee pyrkiä esittelemään lapsille eri tyyli-lajien musiikkia kuten klassista musiikkia, kansansävelmiä sekä tietysti lastenmusiikkia. Jotta lapset ovat motivoituneita aina uusiin kuunteluhetkiin tulee kasvattajan antaa myönteistä palautetta onnistuneista kuuntelemisen tuokioista. (Piispanen 2019, 131.)

4.3 Soittaminen

Lapsen soittamisen keskeisenä perustana toimivat kokeileminen, kuunteleminen ja liikumisella reagoiminen ääniin. On luontaista, että lapsi haluaa kokeilla minkälainen ääni lähtee eri asioista kuten esimerkiksi uudesta soittimesta, jonka hän kohtaa. (Seppänen ym. 2017, 213.)

Musiikin tuottamisen perustana toimii kehollisuus ja ihmisen oma keho toimii soittimena monin eri tavoin (Seppänen ym. 2017, 218). Soittaminen ei siis aina vaadi oikeita soittimia. Esimerkiksi kehosoittimia pystyy hyödyntämään rytmien tuottamisessa missä vain. Kehosoittimet ovat heti käyttövalmiita ja niitä riittää jokaiselle lapselle. Niillä musisointi on monipuolista ja soittoon voi osallistua myös ryhmän hienomotorisesti hitaammin kehittyneet lapset. Motorisia valmiuksia rytmisoittimien soittamista varten voidaan opetella näin, esimerkiksi tömistysten, taputusten, läpsytysten tai napsutusten avulla. Yhteisoi-tossa opitaan tärkeitä taitoja, kuten ottamaan muut soittajat huomioon sekä kuuntelemaan muita. (Luokkala ym. 2018, 17.) Suulla on mahdollista tuottaa ääniä eri tavoin kuten esimerkiksi maiskuttaa, naksutella kielellä, päristää, sihistä ja suhista. Harjoittelemalla suulla tuotettavia ääniä on mahdollista samalla opettaa lapselle oikeanlaista äänenkäyttöä. (Seppänen ym. 2017, 218.)

Seppänen, Lindberg-Piironen ja Tarvonen (2017, 224-225) määrittelevät soittamisen tavoitteet musiikillisiin, sosiaalisiin, motorisiin ja tiedollisiin. Musiikillisiin tavoitteisiin soittamisessa sisältyvät kehittyminen melodisessa ja harmonisessa ajattelussa, musiikillisen muodon hahmotus, rytmitajun ja rytmiikan kehitys, oma keksiminen musiikillisesti,

musiikillisen muistin kehitys sekä pohjan muodostuminen musiikkitiedollisille valmiuksille. Soittamisen sosiaaliin tavoitteisiin kuuluvat musiikillisen yhteisön muodostuminen ja siihen integroituminen, yhteissoittoon oppiminen, ryhmänä ja yksilönä soittamisen riemun tunteminen ja muiden kuuntelemisen hallinta ja huomioon ottaminen sekä oma vuoron odotuksen sietäminen. Motoriset tavoitteet pitävät sisällään hieno- ja karkeamotoristen taitojen kehittymisen sekä koordinaatiokyvyn kehityksen. Soittamisen tiedollisiin tavoitteisiin kuuluvat eri soittimien tunteminen, eri soittimien soittamisen ja käsittelyn oppiminen, eri soittimien äänien käyttäminen itse musiikillisessa luomisessa sekä musiikin osa-alueiden elämyksellisen arvon kokeminen ja ymmärtäminen. (Seppänen ym. 2017, 225.)

Musiikkikasvatuksen toiminnassa soittamishetken pituus tulee mukauttaa ohjattavan ryhmän mukaan ja tasapainon vuoksi toimintatuokioiden tulisi sisältää leikkiä, laulamista ja liikuntaa. Kasvattajan on yhteissoittoa varten oleellista suunnitella miten eri soittimet sopivat yhteen ja miltä ne kuulostavat. On myös keskeistä, että kasvattaja mahdollistaa ryhmään positiivisen ja turvallisen hengen, jotta jokainen lapsi rohkenee kokeilla soittamista. (Seppänen ym. 2017, 225-226.)

Soittamisen opettelu aloitetaan pikku hiljaa ja ensin on hyvä kokeilla äänen tuottamista kehosoittimilla. Ryhdyttyäessä soittimiin tutustumiseen on kasvattajan tehtävä esitellä soittimet ja niiden tuottama ääni. Soittamisen harjoittu alkaa luonnollisesti perussykkeen kokeilemisella ja opettelulla. Tämän jälkeen lasten kanssa harjoitellaan sanarytmien ja rytmi- ja melodiakuvioiden soittoa. (Piispanen 2019, 118-119.)

4.4 Musiikkiliikunta

Liikkuminen on lapselle luontainen tapa musisoida. Musiikkiliikunta antaa jokaiselle lapselle mahdollisuuden musiikin ilmaisemiseen ja kokemiseen. Se tarjoaa lapsille tavan toimia yhdessä, olla lähellä, koskettaa ja jakaa tunteita positiivisesti. Musiikkiliikunta antaa lapsille konkreettisen tavan kokea musiikilliset elementit oman kehonsa kautta ja syventää niiden hallintaa ja tuntemusta. Musiikkiliikunnassa ei ole oikeaa tai väärää tapaa tuoda esiin jokaisen lapsen omaa sisäistä maailmaa (Luokkala ym. 2018, 16.)

Musiikkiliikunta on merkittävä osa musiikkikasvatusta ja siinä on mahdollista liittää yhteen liikkuminen, musiikki, kuuntelu ja laulaminen. Kehollisuus tarjoaa tilaisuuden

syvempään oppimiseen, jota on mahdollista edistää musiikkiliikunnan avulla. (Seppänen ym. 2017, 273.)

Musiikkiliikunnan toiminnan välityksellä tuetaan lapsen kehon kasvua ja kehitystä. Lapsen psykomotorista kehitystä tuetaan musiikkiliikunnassa tasapainon harjoittelun ja kehonosien koordinaation kautta. Hieno- ja karkeamotoriset taidot kehittyvät lapsen harjoittelussa kehonhallintaa kokonaisvaltaisesti sekä tiettyjä lihaksia käyttäen. Musiikkiliikunnan kautta lapsen reaktio- ja keskittymiskyky kehittyvät ja ne ovat lapselle keskeisiä taitoja oppimisen kannalta. (Seppänen ym. 2017, 275.)

Seppänen, Tarvonen ja Lindberg-Piiroinen (2017, 275-276) jaottelevat musiikkiliikunnan oleelliset tavoitteet neljään osa-alueeseen. Ensimmäisenä ja keskeisenä tavoitteena on ilon saaminen musiikin ja liikunnan kautta. Toisena ovat motoriset tavoitteet, joita ovat lapsen hieno- ja karkeamotoriikan kehityksen edistäminen, kehonhallinta sekä lapsen kehon avulla tapahtuvan luovan ilmaisun tukeminen. Kolmantena ovat kognitiiviset tavoitteet, joihin kuuluvat musiikkiin liittyvien käsitteiden tunteminen, yhdessä nimettyjen sääntöjen ymmärrys ja niiden mukaan toimimisen harjoittelu, muistin harjaannuttaminen, positiivisen minäkäsityksen edistäminen, mielikuvituksen käytön vahvistaminen sekä ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen. Neljäntenä ovat sosiaaliset tavoitteet, joihin sisältyvät omanarvontunnon vahvistus, muiden huomioonottaminen ja kosketus, lapsen vuorovaikutuskykyjen edistäminen, jaetut kokemukset sekä yhteisöllisyyden luominen. (Seppänen ym. 2017, 275-276.)

Musiikkiliikunnan avulla on mahdollista tutustua musiikkielementteihin ja oppia tuntemaan niitä. Musiikkiliikunnan avulla voidaan käydä läpi musiikillisen muodon hahmottamista, äänen kestoa ja taukoja, sävelten eri tasoja ja melodiaa, dynamiikan vaihteluja, rytmiä ja tempon vaihtelua, musiikin sävyjä ja muotoja sekä soittimien tuntemista. Musiikkiliikunnassa liikunnan kautta toteutetaan aktiivista kuuntelua ja musiikin tunnelman kehollista ilmaisua. Aktiivinen kuuntelu on tärkeää sillä sen avulla edistetään musiikillista ja kehollista tuntemusta. (Seppänen ym. 2017, 276.) Musiikin kaikkia osa-alueita on mahdollista harjoitella liikkeen kautta ja liikunnalla voidaan edistää lapsen musikaalisia edellytyksiä (Niemeläinen 2008, 31.)

Musiikkiliikuntaa on mahdollista toteuttaa erilaisilla toimintatavoilla, joita ovat musiikin aktiivinen kuuntelu, laululeikit, luova musiikkiliikunta ja erilaiset koreografiat ja tanssit. Luovaan musiikkiliikuntaan sisältyvät liikkeen keinoin musiikillisen muodon hahmotus, soittimien tunnistaminen, eleillä ja liikkeillä musiikin tulkitseminen sekä yksinkertaisesti

luova liikkuminen. Eri toteutustapoja voidaan yhdistää musiikkiliikuntatuokioissa. Aktiivinen kuuntelu on kuitenkin keskiössä musiikin ja liikkumisen yhteen liittämässä. (Sepänen ym. 2017, 278.)

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

5.1 Kehittämistyön lähtökohdat

Kehittämistyömme toimeksiantaja oli Norlandia päiväkotien Soittorasia-päiväkoti Liedossa. Soittorasia on pieni noin 40 lapsen päiväkotijoukko, jonka toiminnassa painotetaan musiikkia ja musiikki on läsnä päiväkodin arjessa päivittäin (Norlandia Soittorasia 2020).

Toimeksiantajan yhteyshenkilöinä kehittämissä toimivissa päiväkodin johtaja sekä päiväkodin varhaiskasvatuksen opettaja. Toimeksiantajamme oli kehittää päiväkodille arkea musiikkikasvatuksen saralla helpottava musiikillinen työväline. Toimeksiantajan toiveiden mukaisesti kehittämämme työväline on musiikkikasvatuksen vuosikello, jonka sisältö on suunnattu yli 3-vuotiaiden lasten joka viikkoisiin musiikkituokioihin. Toimeksiantajamme toivoi käyttökelpoista ja selkeää musiikkikasvatuksen vuosikellokansiota, joka sisältäisi valmiiksi suunniteltuja tuokioita, laululeikkejä ja musiikkiliikuntaa.

Lähtökohtana kehittämistyöllemme oli päiväkotijoukon Soittorasian tarve musiikkikasvatuksen työvälineelle, jota he käyttäisivät apuna päiväkodin musiikillisessa toiminnassa. Perusteet musiikkikasvatukselle löytyvät Opetushallituksen laatimassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018), jonka mukaan lapsen musiikillisen ilmaisun tavoitteellinen tukeminen ja lapsen tutustuttaminen eri taiteenaloihin on yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä. Kehittämistyömme tietoperusta käsittelee musiikin roolia lapsen kasvussa ja kehityksessä ja musiikin osa-alueita sekä musiikkikasvatuksen osa-alueita. Valitsemamme tietoperustan alueet pohjustavat itse kehittämistyön tuotosta.

Kehittämistyömme tavoitteena oli luoda hyödyllinen ja selkeä musiikkikasvatuksen vuosikello, joka tulisi olemaan päiväkodin työntekijöiden sovellettavissa ja apuna työskentelyssä. Tavoitteenamme oli rakentaa musiikkikasvatuksen vuosikellosta monipuolinen ja toimiva kokonaisuus, jota on miellyttävä käyttää. Pyrkimyksenämme oli luoda työväline, jonka käyttö on helppoa ja joka tuottaa käyttäjilleen ja toimintaan osallistuville oppia ja iloa – nimensä mukaisesti.

5.2 Kehittämismenetelmät

Kehittämistyöhömme sisältyi useita kehittämismenetelmiä. Kehittämismenetelmiä voidaan jäsentää keskustelua edistäviin, osallistaviin ja esittäviin menetelmiin. Käyttämämme menetelmät ovat suureksi osaksi keskustelua edistäviä menetelmiä, kuten dialoginen keskustelu ja palaverit sekä tiimityö. (Salonen ym. 2017, 55.) Yksi käyttämistämme menetelmistä oli dialoginen keskustelu, johon sisältyvät keskustelu, arviointi ja reflektointi sekä palaverit toimeksiantajan kanssa (Salonen 2013, 22). Keskusteluissa toimeksiantajan kanssa saimme hyvin tietoa heidän tarpeistaan ja toiveistaan kehittämistyön suhteen. Vierailimme myös toimeksiantajallamme Soittorasia-päiväkodissa ja tutustuimme päiväkodin toimintaan musiikin osalta sekä pääsimme käsiksi vielä yksityiskohtaisemmin toimeksiantajan tarpeisiin. Tällä tavalla saimme mukaan toimeksiantajan näkemyksiä ja toivomuksia, jotka otimme huomioon vuosikellon toteutuksessa. Kehittämistoiminnassa ja sen etenemisessä keskeistä onkin osallisuus, yhdessä toiminen, jatkuva reflektio ja arviointi sekä keskustelu (Salonen ym. 2017, 53). Keskustelimme ja reflektioimme keskenämme jatkuvasti kehittämistyön prosessin aikana sekä haimme palautetta toimeksiantajaltamme. Oli keskeistä, että jokaisella osapuolella oli käsitys siitä, miten kehittämistyö etenee ja että kaikkien osapuolien välillä vallitsi yhteisymmärrys kehittämistyön suhteen. Dialogisessa keskustelussa pyritään yhteisymmärrykseen, mutta hyväksyen eriävät näkemykset. ”Aidon dialogin avulla on mahdollista saada käyttöön ihmisten osaaminen, motivaatio ja luovuus.” (Salonen ym. 2017, 61.)

Kehittämismenetelmänä työssä toimi myös vertaispalaute, jota saimme opinnäytetyön vertaisparilltamme. Vertaispalaute ja tuki sekä ohjaus on keskeistä työn kehityksessä sekä kehittymisessä ammatillisesti (Salonen ym. 2017, 62). Reflektio toimi keskeisenä menetelmänä kehittämisprosesissamme ja auttoi meitä kehittämisprosessin etenemisessä. Yhdessä tapahtuvan reflektoinnin kautta on mahdollista kehittää ja parantaa toimintaa (Salonen ym. 2017, 40). Toiminnan jatkuva uudelleenarviointi onkin kehittämis-toiminnan reflektiivisen näkökulman kannalta oleellista (Toikko & Rantanen 2009, 52).

Kehittämismenetelmänä käytimme oleellisesti myös tutustumista aikaisempaan tietoon kehittämistyömme aiheesta. Käytimme hyväksi menetelmäkirjallisuutta, tutkimuksia ja työmme aihealueeseen liittyviä aikaisempia kehittämistöitä. Käytettävänä menetelmänä toimi suuressa määrin myös dokumentointi, koska käytännön työskentelyn riittävä dokumentointi ja raportointi on tarpeellista kehittämistyön etenemisen kuvaamisessa opinnäytetyössä. (Salonen 2013, 22-23.)

5.3 Kehittämistyön prosessi

Kehittämistoiminta muodostuu eri vaiheista, joita ovat kehittämistarpeiden tunnistaminen, ideointivaihe, suunnitteluvaihe, toteutusvaihe, tulos ja tuotos, arviointivaihe ja päätösvaihe. Kehittämistoiminta ei käytännössä välttämättä etene täysin suoraviivaisesti vaan vaiheet liittyvät toisiinsa ja vaiheet voivat olla osittain samanaikaisia. (Salonen ym. 2017, 52.) Kehittämistyömme eteni näiden vaiheiden mukaisesti, mutta vaiheet myös limittyivät osittain toisiinsa ja palasimme aiempiin vaiheisiin myöhemmin kehittämissessissä.

Tammikuussa 2020 valitsimme kehittämistyömme aiheen aihepankista ja aiheeksi valikoitui musiikkikasvatuksellisen työvälineen kehittäminen Norlandia päiväkotien Soittorasia-päiväkodille. Helmikuussa olimme ideointivaiheessa, kun perehdyimme lähdekirjallisuuteen ja ideoimme kehittämistyön tuotosta. Maaliskuussa olimme yhteydessä toimeksiantajaamme sekä laadimme kehittämistyön suunnitelman, joka myös valmistui maaliskuun aikana. Suunnitelmamme muuttui ja tarkentui esimerkiksi kehittämistyön teoreettisen viitekehyksen sekä vuosikellon sisällön ja ulkonäön suhteen työn edetessä. Salosen (2017, 62) mukaan työtä toteutetaan suunnitelmaa seuraten, mutta tulee kuitenkin ottaa huomioon, että suunnitelma voi tarkentua kehittämissessin aikana. Huhtikuusta elokuuhun perehdyimme kehittämistyömme lähdekirjallisuuteen, rajasimme kehittämistyömme teoreettisen viitekehyksen ja kirjoitimme kehittämistyömme tietoperustaa. Syksy 2020 kului kehittämistyön raporttia sekä tuotosta työstämällä ollessamme kehittämistyön toteutusvaiheessa.

Covid-19 tautitilanteen vuoksi pääsimme vierailemaan toimeksiantajallamme vasta tammikuussa 2021. Vierailun aikana kävimme läpi toimeksiantajan kanssa kehittämistyön tuotoksen sisältöä ja saimme kuulla toimeksiantajan toiveita tuotoksen suhteen. Vierailun aikana allekirjoitimme toimeksiantosopimuksen ja palautimme sen tammikuussa 2021. Helmikuusta maaliskuuhun työstimme kehittämistyön raporttia sekä tuotosta. Huhtikuussa palautimme toimeksiantajalle version kehittämistyön tuotoksesta eli musiikkikasvatuksen vuosikellosta, saadaksemme heiltä palautetta sekä kehittämisehdotuksia ennen valmiin tuotoksen palautusta. Toimeksiantajamme palaute vuosikellosta oli positiivista ja he ottivat jo huhtikuussa vuosikellon sisältöä kokeiluun musiikkikasvatukseen. Toukokuussa teimme viimeistelyjä kehittämistyön tuotokseen saamamme palautteen pohjalta sekä kirjoitimme kehittämistyön raportin arviointi ja pohdinta kappaleita. Viimeistelimme kehittämistyömme ja palautimme sen toukokuussa 2021, kehittämistyön

prosessin tullessa näin päätökseen. Olemme kuvanneet kehittämistyön etenemistä taulukossa 1.

Taulukko 1. Kehittämistyön prosessin kuvaus.

AIKA	KEHITTÄMISTYÖ	TOIMIJAT	KEHITTÄMISPROSESSIN VAIHE
Tammikuu 2020	Kehittämistyön aiheen valinta aihepankista.		Kehittämistarpeiden tunnistaminen.
Helmi- kuu 2020	Lähdekirjallisuuteen tutustuminen. Tietoperustan aiheiden valitseminen. Kehittämistyön tuotoksen ideointi.		Ideointivaihe.
Maaliskuu 2020	Yhteydenotto toimeksiantajaan. Opinnäytetyön ideapaja & suunnittelytyöpaja. Kehittämistyön suunnitelman laatiminen ja palautus.	Toimeksiantaja. Opinnäytetyön ohjaaja & vertaisopiskelijat.	Ideointivaihe. Suunnitteluvaihe.
Huhtikuu – Elo- kuu 2020	Lähdekirjallisuuteen perehtyminen. Tietoperustan rajaaminen ja kirjoittaminen.		Suunnitteluvaihe. Toteutusvaihe.
Syyskuu 2020	Tietoperustatyöpaja. Tietoperustan valmistuminen ja palautus.		Toteutusvaihe.
Lokakuu 2020	Kehittämistyön raportin ja tuotoksen työstäminen ja kirjoittaminen.		Toteutusvaihe.
Marraskuu 2020	Kehittämistyön raportin ja tuotoksen työversioiden palautus ohjaavalle opettajalle. Vertaisarvio.	Ohjaava opettaja. Vertaisopiskelijat.	Toteutusvaihe.
Joulukuu 2020	Kehittämistyön raportin työstäminen ja tuotoksen ideointi.		Toteutusvaihe. Ideointivaihe.

Tammikuu 2021	Vierailu toimeksiantajalla ja dialoginen keskustelu toimeksiantajan kanssa kehittämistyön tuotoksen sisällöstä. Toimeksiantosopimuksen allekirjoittaminen ja palautus.	Toimeksiantaja.	Toteutusvaihe. Ideointi- ja suunnitteluvaihe.
Helmikuu 2021	Kehittämistyön raportin kirjoittaminen ja tuotoksen työstäminen.		Toteutusvaihe.
Maaliskuu 2021	Kehittämistyön raportin ja tuotoksen kirjoittaminen. Vertaisarviointi.	Vertaisopiskelijat.	Toteutusvaihe.
Huhtikuu 2021	Kehittämistyön raportin ja tuotoksen kirjoittaminen. Kehittämistuotoksen lähettäminen toimeksiantajalle palautteen saamiseksi. Kehittämistyön lähettäminen ohjaavalle opettajalle palautetta varten.	Toimeksiantaja. Ohjaava opettaja.	Toteutusvaihe. Tulos ja tuotos vaihe.
Toukokuu 2021	Toimeksiantajan palaute ja dialoginen keskustelu. Vuosikellon viimeistely. Opinnäytetyön viimeistely. Opinnäytetyön palautus. Opinnäytetyön esittely raportointiseminaarissa.	Toimeksiantaja. Opinnäytetyön ohjaava opettaja ja vertaisopiskelijat.	Tulos ja tuotos vaihe. Arviointivaihe. Päätösvaihe.

6 KEHITTÄMISTYÖNÄ MUSIIKKIKASVATUKSEN VUOSIKELLO – OPPIA JA ILOA MUSIIKISTA

6.1 Vuosikellon rakenne

Kehittämistyömme tuotos on musiikkikasvatuksen vuosikello Oppia ja iloa musiikista!, joka sisältää 24 musiikkikasvatuksellista tuokiota. Tuokiot ovat jaoteltu kuukausittain ja joka kuukausi sisältää kaksi musiikkikasvatuksellista tuokiota. Vuosikello alkaa sisällysluettelolla ja vuosikellon esittelykappaleella. Vuosikellon tuokiot alkavat tammikuusta ja päättyvät joulukuuhun. Vuosikellon käytön voi kuitenkin aloittaa niin sanotusti kesken esimerkiksi elokuusta. Jokainen kuukausi sisältää kaksi musiikkikasvatuksellista tuokiota ja on tarkoitus että yhtä tuokiota toteutetaan aina kaksi viikkoa. Näin tuokion laulut, leikit ja harjoitukset tulevat toiston kautta niin lapsille kuin kasvattajillekin tutuiksi ja niiden sisällöt aukeavat paremmin.

Jokaisen tuokion alussa kerrotaan missä tuokion voi toteuttaa sekä mitä välineitä ja tarvikkeita tuokion toteuttamiseen tarvitaan. Tuokiot alkavat ja loppuvat aina samalla Soittorasia-laululla. Näin tuokioilla on selkeä aloitus sekä lopetus, joista lapsi tietää, että musiikkituokio on alkamassa sekä milloin se päättyy.

Jokaisen tuokion alussa on kerrottu mitkä musiikkikasvatuksen osa-alueet ovat tuokioissa toimintatapoina. Suurimmassa osassa tuokioista toteutuu useampaa kuin yhtä toimintaa. Tuokiot sisältävät siis monipuolisesti eri musiikkikasvatuksen osa-alueita; laulamista, soittamista, kuuntelua ja musiikkiliikuntaa sekä musiikin integrointia muun muassa kuvataiteeseen (Ruokonen 2017, 306).

Vuosikellon tuokioissa tavoitteina tulevat esille Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2018, 40) oppimisen alueet, joita ovat kielten rikas maailma, kasvan, liikun ja kehityn, tutkin ja toimin ympäristössäni, ilmaisun monet muodot sekä minä ja meidän yhteisömme. Jokaisessa tuokiossa toteutetaan ainakin yhtä oppimisen aluetta. Osassa tuokiosta löytyy lopusta vinkki-osio, jossa annetaan ehdotuksia tavoista ottaa eri juhlapäiviä ja päiviä mukaan musiikkikasvatuksen tuokioihin.

Vuosikellon lopussa on koostesivu, jossa on listattu lähteet, joista tuokioiden laulut ja leikit löytyvät. Koostesivulta löytyy useimpiin lauluihin myös linkki YouTubeen, josta laulun voi kuunnella. Sanoitusten sekä leikkien lähteet ja tekijät löytyvät myös heti tuokioiden yhteydestä.

6.2 Vuosikellon sisältö

Oppia ja iloa musiikista! – musiikkikasvatuksen vuosikellomme sisältö sopii toteutettavaksi sellaisenaan, mutta sen sisältö on myös sovellettavissa. Vuosikellon tarkoituksena on antaa varhaiskasvattajille musiikkikasvatuksellisia tuokiota, joita he voivat toteuttaa arjessa, mutta myös antaa vinkkejä ja ideoita, joiden kautta varhaiskasvattaja voi koota omia musiikkikasvatuksen tuokiotaan.

Vuosikello on suunnattu pääosin 4-6 vuotiaalle lapsille, toimeksiantajamme toiveiden mukaisesti. Olemme perehtyneet tämän ikäisten lasten musiikillisen kasvun ja kehityksen vaiheisiin ja hyödyntäneet opittua tietoa kehittämistyön tuoksessa. Osassa tuokiota on myös vaihtoehtoisia toteutustapoja, jos jonkin lapsiryhmän taidot eivät vielä riitä tuokioon sellasenaan. Tuokiot ovat myös hyvin sovellettavissa ja niitä pystyy halutesaan esimerkiksi yhdistelemään tai valitsemaan vain yksittäisiä lauluja ja leikkejä.

Vuosikello sisältää yhteensä 24 monipuolista musiikkikasvatustuokiota, joissa musiikin eri osa-alueita käydään läpi monipuolisesti. Vuosikellon lorut, laulut ja leikit ovat koostettu käyttäen apuna monipuolista lähdemateriaalia, sekä harjoitteluissamme opittuja leikkejä ja lauluja. Materiaalia on löydetty niin oppikirjoista, tutkimuksista, laulukirjoista sekä töiden, kokemusten ja harjoittelujen myötä. Joissain tuokioissa on myös itse keksittyjä ja kehiteltyjä leikkejä. Laulut ovat monien eri esittäjien, säveltäjien sekä sanoittajien teoksia. Osana on myös monia kansansävelmiä, joille ei ole tekijää tiedossa. Muuten lähdemateriaali on merkitty jokaisten sanoitusten ja leikkien perään, sekä lähdeluetteloon.

Tuokioiden sisällöissä teemoina näkyvät vuodenaajat ja niissä on myös huomioitu erilaiset pyhä- ja juhlapäivät, kuten esimerkiksi ystävänpäivä ja vappu. Tuokioiden leikeissä ja lauluissa käsitellään niin sääilmiöitä kuin vuodenaajoille tyypillisiä aktiviteettejakin. Tuokioiden sisällöt eivät kuitenkaan ole täysin vuodenaikoihin tai kuukausiin sidottuja ja siksi niitä on helppo soveltaa ja yhdistellä.

Musiikin rakenteet voidaan jakaa osiin musiikin peruskäsitteisiin, joita ovat rytmi, tempo, melodia, sävelkorkeus, äänen kesto, sointiväri, harmonia ja dynamiikka (Lindberg-Piironen 2017, 33-34). Vuosikellon tuokiossa tutustutaan näihin musiikin osa-alueisiin ja harjoitellaan niiden hahmotusta ja osaamista eri keinoin. Osa tuokioista painottuu enemmän tietyn osa-alueen harjoitteluun, mutta monet tuokioista sisältävät usean eri musiikin osa-alueen opettelua.

Vuosikellossa toimintatapoina näkyvät musiikkikasvatuksen eri osa-alueet, joita ovat laulaminen ja äänenkäyttö, kuunteleminen, soittaminen sekä musiikkiliikunta (Ruokonen 2017, 306). Tuokiot sisältävät näitä musiikkikasvatuksen osa-alueita monipuolisesti ja vaihtelevasti. Suurin osa tuokioista sisältää useampaa musiikkikasvatuksen toimintatapaa ja monissa tuokiossa toimintatavat yhdistyvät, kuten musiikkiliikunta yhdistettynä soittamiseen tai laulamiseen. Muutama tuokioista on omistettu kokonaan yhdelle toiminnalle, kuten musiikkimaalaukselle ja metsäretkelle, jotka vaativat enemmän aikaa ja syventymistä toimintaan.

Tavoitteina vuosikellossa näkyvät Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimisen alueet, jotka ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn (Opetushallitus 2018, 40). Kielten rikas maailma oppimisalue toteutuu tuokioissa kielellisiä taitoja tukevan musiikkitoiminnan kautta. Vuorovaikutustaitoja, kielen ymmärtämisen taitoja, puheen tuottamisen taitoja, kielen käyttötaitoja ja kielitietoisuutta harjoitellaan ja tuetaan monipuolisten leikkien, laulujen ja harjoitusten avulla. Laulujen ja leikkien monipuolinen sanasto ja kielellä leikkittely tukevat lapsen kielellisen muistin ja sanavaraston kehitystä. Ilmaisun monet muodot oppimisalue on vuosikellossa keskeisimmässä asemassa. Tuokiot tukevat musiikillista, kuvallista ja sanallista sekä kehollista ilmaisua muun muassa laulamisen, loruilun, musiikkiliikunnan, soittamisen sekä musiikin kuunteluharjoitusten keinoin. Tuokioiden teemojen kautta tutustutaan myös kulttuuriin. Musiikin kuunteluharjoitusten kautta lapset pääsevät ilmaisemaan musiikin herättämiä tunteita ja ajatuksiaan niin kuvallisen kuin sanallisen ja kehollisenkin ilmaisun kautta. Kuvallinen ilmaisu toteutuu muun muassa musiikkimaalauksen kautta ja kehollinen esimerkiksi musiikin mukana vapaana liikkeenä. Lapset tutustuvat tuokioissa erilaisiin soittimiin ja kehosoittimiin sekä pääsevät tuottamaan ääntä ja musiikkia yhdessä. (Opetushallitus 2018, 41-44.)

Minä ja meidän yhteisömme oppimisalueen aiheita käsitellään tuokiossa muun muassa ystävyysteeman ja eri tunteiden ilmaisun ja niistä mahdollisesti käytävän keskustelun avulla. Katsomuskasvatusta tapahtuu vuodenkierron juhlien, kuten joulu- ja pääsisäisteemaisten musiikkituokioiden kautta. Yhteisön menneisyyttä on mahdollista käsitellä tuokioiden avulla niin ikään eri liputuspäivien kuten Runebergin ja Kalevalan päivien musiikkikasvatuksellisen vieton kautta. Tutkin ja toimin ympäristössäni oppimisalue toteutuu tuokiossa esimerkiksi metsäretkellä tapahtuvan musiikkikasvatustuokion kautta. Lapset pääsevät tutkimaan ja toimimaan luonnossa, luontosuhdetta tukien. Tuokioissa myöskin matemaattisten taitojen harjoittelua toteutuu musiikillisen toiminnan lomassa. Kasvan,

liikun ja kehityksen oppimisaluetta toteutetaan tuokioissa muun muassa musiikkiliikunnan kautta. Tuokioiden toiminnassa lapsia ohjataan monipuoliseen liikuntaan ja musiikkiliikuntaleikit tukevat lasten kehitystä muun muassa kehonhallinnan ja motoristen taitojen alueilla. Myöskin ruokakasvatus nousee esiin esimerkiksi ruuan kasvatukseen liittyvän loruilun kautta. (Opetushallitus 2018, 44-48.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) oppimisen alueet toimme vuosikelloon, jotta varhaiskasvattajien olisi helppoa sekä luontaista tuoda työ myös muun varhaiskasvatuksen toiminnan yhteyteen. Halusimme, että vuosikello olisi helposti sovellettavissa sekä tuokit pedagogisesti perusteltuja käyttää varhaiskasvatuksessa. Vuosikello on näin mahdollista liittää myös varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden saavuttamisen tueksi. Halusimme tuoda musiikkikasvatusta käytäntöön vaivattomasti. Oppimisen alueiden esiin nostaminen liittää työn myös selkeästi varhaiskasvatuksen arkeen ja sen toimintoja tukemaan.

7 ARVIOINTI JA POHDINTA

7.1 Kehittämisen prosessin arviointi

Kehittämisen prosessimme alkoi tammikuussa 2020 ja tuli päätökseensä toukokuussa 2021, joten kokonaisuudessaan kehittäminen prosessi oli siis pitkä. Prosessin alussa meistä tuntui, että työtä varten on enemmän kuin tarpeeksi aikaa ja ehkä siksi prosessin loppupuolelle meille jäikin enemmän tehtävää. Tästä otamme opiksemme ja pidämme mielessä mahdollisia tulevia kehittämistöitä ajatellen. Jälkikäteen ajateltuna olisi siis ollut hyvä aikatauluttaa prosessi tarkemmin, jotta työ olisi edennyt tasaisemmassa tahdissa. Teimme kuitenkin koko prosessin ajan keskenämme pienempiä välitavoitteita tiettyjen osa-alueiden valmistumisesta, jotka auttoivat työn etenemisessä.

Kehittämisen prosessin alussa työn tietoperustan rajaaminen oli meille hankalaa. Mahdollisia eri aiheajauksia oli useita ja koimme vaikeaksi päättää mitä sisällytämme työhömmemme. Prosessin aikana tietoperusta rajautui lopullisiin aiheisiinsa syventyessämme aikaisempaan soveltuvaan teoriaan. Kehittämisen prosessin loppupuolella tiivistimme vielä tietoperustaa ja saimme järjestettyä työn otsikot ja kappaleet lopulliseen muotoonsa. Lähteiden ja lähdetietojen merkitsemisessä oli haastetta, mutta opimme että on tärkeää merkitä lähteet alusta lähtien tarkasti oikein, jotta niiden tarkistaminen ja korjaaminen ei vie aikaa prosessin lopussa.

Koko kehittämistyön prosessin ajan vallitsi Covid-19 tautitilanne. Se vaikeutti tietyn tavoin työskentelyämme koko prosessin ajan. Tietoperustaa kirjoittaessamme kirjastot olivat joko suljettuina tai niiden palvelut muilla tavoin rajoitetut. Tämä vaikeutti lähdekirjallisuuden hankintaa ja jouduimme aluksi hyödyntämään meiltä itseltämme löytyvää kirjallisuutta sekä sähköisiä lähteitä. Covid-19 tilanne vaikutti myös työskentelyymme toimeksiantajamme kanssa. Pystyimme rajoitusten vuoksi vierailemaan toimeksiantajallamme vasta tammikuussa 2021 ja muuten vuorovaikutuksemme toimeksiantajan kanssa oli tautitilanteen vuoksi pelkästään sähköistä viestintää. Ilman Covid-19 tilannetta olisimme varmasti tavanneet toimeksiantajan kanssa ja vierailleet päiväkodissa useammin kuin kerran.

Saatuamme kehittämistyön aiheen ja oltuamme toimeksiantajaan yhteyttä saimme melko selkeät toiveet siitä, mitä he tahtoivat meidän tekevän, joten kehittämistyön tuotoksen suhteen kehittäminen prosessi eteni johdonmukaisesti. Visiomme vuosikellon

suhteen oli melko selkeä alusta asti ja mielestämme saimme tuotua sen konkretiaan ja käytäntöön hienosti.

Yhteistyö keskenämme toimi heti kehittämisprosessin alusta alkaen mainiosti. Jaoimme työt prosessin aikana tasapuolisesti keskenämme ja työstimme työtä yhdessä mielellämme. Avoin vuorovaikutus ja dialoginen keskustelu olivat keskeisiä yhteistyömme toimivuudessa. Reflektoimme yhdessä jatkuvasti koko kehittämistyön prosessin ajan ja koemme, että se olikin oleellista kehittämistyömme etenemiselle.

7.2 Valmiin tuotoksen arviointi

Kehittämistyön tavoitteena oli luoda päiväkotia Soittorasialle uusi musiikkikasvatuksellinen työväline - musiikkikasvatuksen vuosikello, jota olisi helppo käyttää ja josta olisi hyötyä päiväkodin musiikkikasvatuksessa.

Prosessin alussa pohdimme olisiko vuosikello fyysinen kansio vai esimerkiksi pdf-tiedosto. Päädyimme sähköisen vuosikellon toteuttamiseen, koska sen avulla esimerkiksi vuosikellossa olevat linkit eri internetlähteisiin on helppo avata. Kehittämämme vuosikello on siis pdf-tiedosto, mutta se on mahdollista myös tulostaa ja näin käyttää fyysisenä työvälineenä. Vuosikellon tuokioiden sivuilla on myös tyhjiä tiloja, joihin kasvattajat voivat tehdä omia merkintöjään, kuten lisäyksiä tuokioiden sisältöön tai havaintoja tuokion toteutuksesta.

Vuosikellon ulkonäkö muuttui prosessin aikana muutaman kerran, kunnes olimme siihen tyytyväisiä. Selkeän ulkoasun saavuttaminen vaati kokeilua ja rakenteen hiomista. Saimme lopulta luotua mielestämme ulkoasultaan selkeän ja miellyttävän kokonaisuuden. Prosessin loppupuolella viimeistelimme vuosikellon ja yhtenäistimme tuokioiden ulkoasut lopulliseksi versioksi.

Vuosikellon sisällön suhteen jouduimme pohtimaan, kuinka saisimme luotua kattavan ja monipuolisen kokonaisuuden ilman että vuosikellosta tulisi liian laaja ja selkeys kärsisi. Myöskin laulujen ja leikkien valinta tuokioihin oli haastavaa, koska maailma on täynnä hienoja lastenlauluja ja leikkejä, joiden kaikkien kokoaminen vuosikelloon olisi ollut mahdotonta. Lapsilähtöisyyden huomioiminen oli tuokioiden sisällön kokoamisessa haaste ja koemme, että kasvattajalla on vapaus toteuttaa tuokioita soveltaen lapsilähtöisellä otteella. Tuokioiden toimintaohjeissa on kuitenkin pyritty ottamaan lapsilähtöisyys huomioon ja mielestämme lapsilähtöisyys toteutuu hyvin. Vierailulla toimeksiantajallamme

selvitimme lasten lempilauluja ja leikkejä, joita olemme pyrkineet tuomaan tuotokseen. Tuokioissa on myös paljon tilaa lasten omille toivelauluille ja leikeille.

Vuosikellon tuokiossa toimintatapoina ovat musiikkikasvatuksen osa-alueet: laulaminen ja äänenkäyttö, kuunteleminen, soittaminen ja musiikkiliikunta (Ruokonen 2017, 306). Koemme, että olemme käyttäneet näitä toimintatapoja tuokiosuunnitelmissa kattavasti. Musiikin osa-alueet rytmi, tempo, melodia, sävelkorkeus, äänen kesto, sointiväri, harmonia ja dynamiikka ovat tutustumisen ja harjoittelun aiheita tuokiossa (Lindberg-Piironen 2017, 33-34). Mielestämme olemme koonneet tuokiot niin, että niissä tutustutaan eri tavoin näihin musiikin osa-alueisiin. Tavoitteina tuokioihin otimme Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimisen alueet (Opetushallitus 2018, 40). Koemme, että eri oppimisen alueita toteutetaan vuosikellossa ja yksittäisissä tuokiossa melko hyvin. Vuosikellosta on helppo nähdä mitkä musiikkikasvatuksen osa-alueet tai varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueet ovat missäkin tuokioissa relevantit.

Koemme, että olemme saavuttaneet toimeksiantajan tavoitteet vuosikellon suhteen pääpiirteittäin. Mielestämme saimme luotua toimivan, monipuolisen sekä helppokäyttöisen musiikkikasvatuksen vuosikellon. Vuosikello on sisällöltään helposti toteutettavissa, sen rakenne on selkeä ja tuokiot ovat raikkaita ja kiinnostavia. Uskomme, että työhön on helppo tarttua ja että vuosikellon käyttö on mieluisaa ja helppoa kasvattajille. Koemme, että tuokiot ovat lapsilähtöisiä ja uskomme, että tuokioihin osallistuminen tuo lapsille mieluisia oppimisen ja ilon hetkiä. Koemme, että toimeksiantajan on mahdollista myös halutessaan täydentää vuosikelloa sitä käyttäessään ja näin saada siitä heidän tarpeitaan nyt ja tulevaisuudessa täydellisesti palveleva kokonaisuus.

Pyrimme kokoamaan opinnäytetyömme niin, että se on myös eettisesti kestävä sekä arvojemme mukainen. Olimme muun muassa lähdekriittisiä ja käytimme lähteitä ja kirjoja tarkoituksenmukaisesti. Musiikkikasvatus on laaja käsite ja aihe-alue ja siksi perehdyimme käytettäviin lähteisiin ja jouduimme rajaamaan aiheita. Tarvitsimme siis taitoa valita käyttämämme lähteet huolella sekä kriittistä suhtautumista lähteiden valinnassa (Vilka 2003, 72). Olemme myös aidosti kiinnostuneita musiikkikasvatuksesta, oppimaan siitä uutta sekä käyttämään opittua tietoa ja työmenetelmiä hyödyksemme tulevaisuudessa myös omassa työssämme. Täten mielenkiintomme vuosikellon työstämiseen oli aitoa ja vilpitöntä. Olimme myös koko prosessin ajan toisiamme kohtaan reiluja sekä rehellisiä. Teimme työtä tasapuolisesti ja kommunikoimme keskenämme sujuvasti, vaivattomasti sekä matalalla kynnyksellä aina kun siihen oli tarve.

7.3 Ammatillinen kasvu ja kehitys

Ammatillinen kasvumme on ollut meille merkityksellistä tämän kehittämisprosessin aikana. Tietämyksemme musiikkikasvatuksesta niin käytännön kuin teoriankin tasolla on kasvanut suuresti työn edetessä. Olemme saaneet myös rutkasti välineitä omaan työhömme työn myötä. Tekemämme vuosikello tulee olemaan hyvänä pohjana myös omassa työssämme tulevaisuudessa. Ymmärrämme nyt paljon selkeämmin, miten musiikkikasvatus on osana varhaiskasvattajan työnkuvaa. Hahmotamme nyt myös paremmin, miten monipuolisesti musiikkikasvatusta on mahdollista toteuttaa varhaiskasvatuksessa.

Opimme myös paljon itse kehittämistyöstä ja sen vaiheista. Tietämyksemme on kasvanut koko ajan kehittämisprosessin edetessä. Näin suuren työn ja vastuun ottaminen on ollut opettavainen kokemus meille molemmille. Kehittämistyön tekeminen oli molemmille meistä uutta, joten kehittämistyön prosessin vaiheisiin ja menetelmiin perehtyminen oli tarpeellista. Koemme saaneemme tämän kehittämisprosessin myötä paljon tietoa ja osaamista, joita voimme molemmat hyödyntää mahdollisissa tulevilla kehittämisistöissä.

Opimme kehittämisprosessin aikana, kuinka merkittävää toimiva yhteistyö on. Useissa sosionomin erilaisissa töissä tiimityöskentelytaidot ovat keskiössä ja koemme, että tämä kehittämisprosessi on valmistanut meitä siihen. Ymmärsimme yhteistyössämme dialogisen keskustelun tärkeyden ja panostimme yhteiseen suunnitteluun sekä reflektioon. Saimme paljon kokemusta työskentelystä yhteisen tavoitteen eteen tiimissä. Kehittämisprosessin aikana opimme myös antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta. Nämä ovat tärkeitä taitoja myös työelämässä.

Kehittämisprosessin aikana meille selkiytyi, kuinka laaja asia musiikkikasvatus onkaan. Kehittämistyön tekemisen myötä tietämyksemme syventyi ja opimme paljon uutta teoriatietoa työmme aiheeseen liittyen. Koemme kehittyneemme prosessin aikana ammatillisesti sekä koemme prosessin antaneen meille valmiuksia tulevaan työhömme varhaiskasvatuksen sosionomeina.

LÄHTEET

Houde, M. & Narendran, N. 2018. A Literature Review of the Influence of Early Childhood Music Education and Music Therapy on Child Development. *Canadian Journal of Music Therapy*, 24, 27–39.

Hujala, E.; Turja L. 2020. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Juntunen, M.; Perkiö, S. & Simola-Isaksson, I. 2010. Musiikkia liikkuen. Helsinki: WSOYpro Oy.

Karppinen S.; Puurula A. & Ruokonen I. 2001. Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Finn Lectura.

Krokkfors M. 2017. Laulaminen – helppoa kuin hengittäminen. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa – käsikirja. Toim. Lindberg-Piironen A. & Ruokonen I. Classicus: Helsinki.

Lilja-Viherlampi L. 2007. "Minunkin sisällä soi!": musiikin ja sen parissa toimimisen terapeuttisia merkityksiä ja mahdollisuuksia musiikkikasvatuksessa. Turun ammattikorkeakoulun tutkimuksia 24. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.5.2020. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166647.pdf>

Lindberg-Piironen A. & Alho E. 2017 Musiikin kuuntelu ”- - - vain hiljaisella on korvat kuulla - -”. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa – käsikirja. Toim. Lindberg-Piironen A. & Ruokonen I. Classicus: Helsinki.

Lindberg-Piironen, A., Ruokonen, I., Airola, M., Alho, E., Huhtinen-Hildén, L., Krokkfors, M., . . . Vanninen, E. 2017. Musiikki varhaiskasvatuksessa - Käsikirja. Helsinki: Classicus.

Louhivuori, J.; Paananen P. & Väkevä L. 2009. Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Vaasa: Suomen musiikkikasvatusseura FISME r.y.

Lundell, M. 2018. Musiikin käyttö ja musiikilliset valmiudet varhaiskasvattajien työssä: kvantitatiivinen tutkimus Helsingissä työskentelevistä varhaiskasvattajista. Pro gradu -tutkielma: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, Musiikkikasvatuksen, jazzin ja kansanmusiikin osasto.

Luukkala, M.; Grahn P. 2018. Musiikin varhaiskasvatuksen käsikirja musiikkimatkailejoille. Helsinki. Suomen musiikkimatka Oy.

Niemeläinen, V. 2008. Vapaus soittaa!: Monipuoliset työtavat soitonopetuksessa. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Norlandia SoittorAsian internet-sivut. Viitattu 20.3.2020 <http://soittorasia.norlandiapaivakodit.fi/Koti>

Nurmilaakso, M.; Välimäki, A. (toim.) 2011. Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Opetushallitus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Viitattu 20.3.2020 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Piispanen, U. & Mallius, M. 2019. Muskarisoppa: Reseptejä varhaisiän musiikkikasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus.

Pound, L. & Harrison, C. 2003. Supporting musical development in the early years. Philadelphia, Pa.: Open University Press.

Ruokonen I. 2001. Äänimaisemia ja ilmaisun iloa musiikin kielellä. Teoksessa Karppinen S.; Puurula A. & Ruokonen I. Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Finn Lectura.

Ruokonen I. 2017. Integraatio ja eheyttäminen – Kasvamista musiikkiin ja musiikin avulla. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa – käsikirja. Toim. Lindberg-Piiroinen A. & Ruokonen I. Classicus: Helsinki.

Ruokonen, I.; Rusanen, S. & Välimäki, A. (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Salonen K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.5.2020 <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Salonen, K.; Eloranta S.; Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Tampere: Juvenes Print – Tampere yliopistopaino Oy. Viitattu 19.5.2020. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Seppänen E.; Lindberg-Piiroinen A. & Tarvonen L. 2017. Soittaminen. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa – käsikirja. Toim. Lindberg-Piiroinen A. & Ruokonen I. Classicus: Helsinki.

Seppänen E.; Tarvonen L. & Lindberg-Piiroinen A. 2017. Musiikkiliikunta. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa – käsikirja. Toim. Lindberg-Piiroinen A. & Ruokonen I. Classicus: Helsinki.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: Näkökulmia kehittämisssessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

Tuorila, H.; Parkkinen, K. & Tolonen, K. 2008. Aistit ammattikäyttöön. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

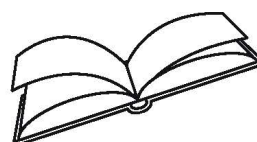
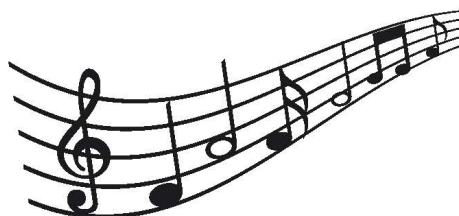
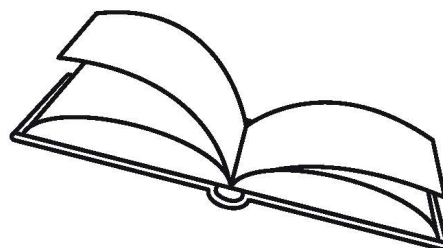
Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Oppia ja iloa musiikista! – vuosikello

SISÄLLYSLUETTELO

Esittely
 Tammikuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Helmikuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Maaliskuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Huhtikuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Toukokuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Kesäkuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Heinäkuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Elokuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Syyskuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Lokakuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Marraskuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Joulukuu
 Tuokio 1
 Tuokio 2
 Kooste
 Lähteet

OPPIA JA ILOA MUSIIKISTA!

Esittely

Tervetuloa käyttämään musiikkikasvatuksen vuosikelloa –
Oppia ja iloa musiikista!

Vuosikello on tarkoitettu varhaiskasvatuksen työntekijöille. Vuosikello on jaoteltu kuukausittain ja jokainen kuukausi sisältää kaksi musiikkikasvatuksellista tuokiota. Tuokiot sisältävät monipuolisesti eri musiikkikasvatuksen osa-alueita; laulamista, soittamista, kuuntelua ja musiikkiliikuntaa sekä musiikin integrointia muun muassa kuvataiteeseen.

Vuosikellon tuokioissa tavoitteina näkyvät Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2018) oppimisen alueet.

Vuosikellon tarkoituksena on antaa varhaiskasvattajille musiikkikasvatuksellisia tuokiota, joita he voivat toteuttaa arjessa. Vuosikelloa voi myös käyttää antamaan vinkkejä ja ideoita, joiden kautta varhaiskasvattaja voi koota omia musiikkikasvatuksen tuokiotaan.

Vuosikellon lopussa on koostesivu, jossa on listattu lähteet, joista laulut ja leikit löytyvät.

Vuosikello on toteutettu Turun ammattikorkeakoulun Sosionomi (AMK)-tutkinnon opinnäytetyönä.

Sosionomi-opiskelijat
Linda Teränen
Niina Uusitalo

JAMMIKU

TUOKIO 1

MISSÄ: Sisällä tai ulkona.
MITÄ TARVITAAN: Rytmirinkula.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET

Musiikkiliikunta
Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET

Kasvan, liikun ja kehityn
Ilmaisun monet muodot
Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias:

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Rytmirinkula - kankaasta ja joustavasta köydestä ympyrä
Mennään istumaan piiriin lattialle ja rytmirinkula otetaan keskelle niin, että jokainen pitää siitä kiinni kaksin käsin. Harjoituksessa pyritään laulamaan ja pyörittämään rinkulaa samassa yhteisessä tempossa.

Lumipalloherra - laululeikki

*Lumipalloherra / Tehdään käsillä ilmaan lumiukon muodot.
pakkasessa kerran / Taputus laulun rytmissä.
pyöri pitkin pihaa. / Käsillä pyöritetään kovaa vauhtia.
Olishan se kivaa, / Nostetaan kädet sivuille suoriksi.
jos vois sisään tulla. / Koputetaan ilmaan käsi nyrkissä.
Kyllä maistus pulla / Haukataan mielikuvitus pullasta.
ja kuppi kuumaa kahvia. / Hörpätään mielikuvitus kahvikupista.
(Säv. Ulla Piispanen San. Tuulia Aho)
(Muskarisoppa, Piispanen 2019, 107)*

JÄMMIKUU

Lumiukko - musiikkiliikuntaleikki

Lapset leikkivät lumiukkoja. Lumiukot lähtevät liikkumaan, mutta kovan pakkasen kangistamana liikkuminen on vaikeaa ja hidasta. Lumiukot liikkuvat jäykästi Lumiukkomarssi-laulun tahdissa.

*Lumiukot marssivat, marssivat, marssivat
Lumiukot marssivat lal lal lal lal laa!*

Pakkanen alkaa hellittää ja auringonsäteet alkavat lämmittää lumiukkoja, jotka rupeavat liikkumaan notkeammin. Lumiukot ryhtyvätkin tanssimaan ja laulamaan Lumiukkotanssi-laulua!

*Lumiukot tanssivat, tanssivat, tanssivat
Lumiukot tanssivat lal lal lal lal laa!*

(San. Anne Lindberg-Piiroinen. Säv. Traditional)

Lumiukot voivat ryhtyä vielä laulun tahdissa esimerkiksi hyppimään, pyörimään tai ryömimään. Leikin voi lopettaa lasten ehdottamalla tavalla tai esimerkiksi pakkanen voi taas jähmettää lumiukot tai aurinko sulattaa lumiukot kokonaan.

Musiikki varhaiskasvatuksessa-käsikirja, Lindberg-Piiroinen 2017, 303-304)

Loppulaulu - Soittorasia

*Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.
Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.
Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

JAMMIKU

TUOKIO 2

MISSÄ: Sisällä.
MITÄ TARVITAAN: Triangeleja. Huiveja.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET
 Musiikkiliikunta
 Laulaminen ja äänenkäyttö
 Soittaminen

OPPIMISEN ALUEET
 Kasvan, liikun ja kehityn
 Ilmaisun monet muodot
 Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Aloituseläuku - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
 Annan lauluni soida taas
 Laulun ihanan, ilmaan puhallan
 nyt taas yhdessä laulellaan!
 (san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Tuokioon voi ottaa avuksi kuvakortit, joiden avulla selkeyttää tuokion kulkua. Esimerkiksi "istua, kuunnella, piiri" (riippuen lapsien iästä). Jokaiselle lapselle voi antaa oman istuintyynyn/alustan jolle istua, jonka jälkeen asetetaan piiriin istumaan.

Soitinlaatikko

Tämän jälkeen voidaan ottaa soitinlaatikko, ämpäri tai muu vastaava mistä löytyy soittimia. Jokaiselle lapselle jaetaan oma triangeli joka kuvastaa jääpuikkojen ääntä. Jokainen lapsi voi tässä kohtaa soittaa oman soolon, jota muut kuuntelevat tarkkaan. Jokaisen "jääpuikkosoolo" on erilaisen kuuloinen.

Lapset voivat halutessaan säestää seuraavan laulun triangeleiden kanssa. Tuokion pitäjä voi itse arvioida tilanteen.

TAMMIKUU

Talvi tulee kaupunkiin

Tämän jälkeen voidaan laulaa yhdessä laulu "Talvi tulee kaupunkiin". Laulun sanoista voi luoda liikkeitä, joita käyttää samaan aikaan laulun kanssa. Laulun jälkeen voit keskustella lapsien kanssa laulun sanoista. Kuten "Mitä talvella sataa?", "Mikä laulussa lenteli järven päällä?"

Laulun löydät esimerkiksi kirjasta Lastenhuoneen laulukirja, sivulta 146.

Seuraavaksi lauletaan laulu "Revontulitanssi"

Laulun voi ensin lausua loruna, jonka mukana toistetaan liikkeit.

Laulun löydät esimerkiksi kirjasta Lastenhuoneen laulukirja, sivulta 155.

"Pakkanen käsiä paukuttaa" lyödään käsiä yhteen. "Kantapää iskee lattiaan" lyödään kantapäätä lattiaan. "Pakkanen reisiä paukuttaa" lyödään käsillä reisiin. "Pakkanen jalkoja paukuttaa" lyödään jalkoja lattiaan.
(Säv. Soili Perkiö & San. Hannele Huovi)

Tämän jälkeen kaikille jaetaan omat huivit, jotka kuvastavat revontulia. Huivien kanssa tanssitaan ja heilutetaan huiveja musiikin tahtiin. Laulu lauletaan yhdessä säestyksen johdolla. Lorusssa olleita liikkeitä voi toistaa laulun, sen voi tanssia kokonaan huivien kanssa tai yhdistää molemmat. On hyvä, jos toinen aikuinen säestää ja laulaa samalla, kun toinen tanssii huivin kanssa ja ohjaa lapsille liikkeitä.

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

HELMIKUU

TUOKIO 1

MISSÄ: Sisällä.

MITÄ TARVITAAN: Liina. Äänentoistolaite.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET

Musiikkiliikunta
Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET

Kasvan, liikun ja kehityn
Minä ja meidän yhteisömme
Ilmaisun monet muodot
Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Vietetään Ystävänpäivään liittyvä tuokio, joka sisältää kolme laululeikkiä.

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!*
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

Liinalaululeikissä mennään istumaan ympyrään ja lauletaan yhdessä laulua. Jokainen on vuorollaan leikkijä, joka ensin kiertää ringin keskellä, levittää liinan joko valitsemansa lapsen eteen tai ringissä seuravaana vuorossa olevan eteen (jos edetään järjestyksessä) ja silittää hänen poskeaan. Leikki etenee laulun sanojen mukana ja säkeistön loputtua seuraava leikkijä lähtee kiertämään.

Liinalaulu

*Kierrän kuljen näin.
Mis on ystäväin?
Liinan hälle levitän,
ja poskeansa silittän.
Sä oot mun ystäväin.*
(Säv. Kansanlaulu. San. Risto Järvenpää)

Ystäväni tuttavani laululeikissä ollaan seisaallaan ja leikitään laulun sanojen mukana. Laululeikkiä voi jatkaa aina keksimällä uuden tavan kuten vieritysten, nenätysten jne.

Ystäväni tuttavani

*Ystäväni tuttavani rati riti ralla. Tule kanssain piirileikkiin rati riti ralla.
Sinun kanssas käsityksin rati riti ralla. Sinun kanssas pyörimässä rati riti ralla.
Sinun kanssas selätysten rati riti ralla. Sinun kanssas pyörimässä rati riti ralla.
(Vieritysten, otsatusten, poskitusten, peputusten..)
Hyvästi nyt sanon sulle rati riti ralla. Ystäväni tuttavani rati riti ralla.*
(Säv. Kansansävelmä. San Pauliina Lerche)

HELMIKUU

Ystäväksi laululeikissä ollaan pareittain ja leikitään laulun mukana liikkeit. Säkeistön lopussa vaihdetaan pareja.

Tule ystäväksi

*Tule ystäväksi näin
Kaveriksi nimittäin,
Meillä hauskempaa on käsikkäin.
Kädet yhteen lyön,
Jaloillani tömistän,
Sitten lopuksi näin pyörähdän/hypähdän!
Hui!
(Säv. & San. Jukka Salminen)*

Lopuksi lauletaan yhdessä loppulaulu.

Loppulaulu - Soittorasias

*Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.
Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.
Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

VINKKI!

Tässä kuussa vietetään 5.2 J. L. Runebergin päivää!

Voitte kertoa Runebergistä ja keskustella lasten kanssa. Päivän viettoon löytyy

Soivan Siilin Ruuneperi laulu.

Koostesivulta löytyy linkit laululeikkiin sekä konserttiversioon orkesterilla Soivan Siilin esittämänä, jonka voitte katsoa lasten kanssa.

*Ruuneperi peri peri
runoja kerä kerä
suuresta runolankarullasta, HEI!
Suomen maasta ja mullasta*

*1. Runoja aamulla kirjoitti,
runoja päivällä kirjoitti,
runoja illalla kirjoitti
ja sitten joi torttukahavit.*

*2. Ruuneperi peri peri...
Pieniä sanoja kirjoitti
suuria sanoja kirjoitti
valtavia sanoja kirjoitti
ja sitten joi torttukahavit*

*3. Ruuneperi peri peri...
Maammelaulun kirjoitti
Vänrikki Stoolin kirjoitti
nimensä allekirjoitti
ja sitten joi torttukahavit
(Säv. & San. Markus Lampela)*

HELMIKUU

TUOKIO 2

MISSÄ: Sisällä.

MITÄ TARVITAAN: Äänentoistolaite.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-
ALUEET
Musiiikkiliikunta
Laulaminen ja äänenkäyttö
Soittaminen

OPPIMISEN ALUEET
Kasvan, liikun ja kehityn
Ilmaisun monet muodot
Minä ja meidän yhteisömme
Tutkin ja toimin ympäristössäni
Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Aloituslaulu -. Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Pakkasaamuna paleltaa-leikki:

Pakkasaamuleikissä harjoittelemme kehon osia laulun ja musiikin avulla. Istutaan piirissä lattialla. Kosketaan sitä kehon osaa kädellä, josta lauletaan. "Tule lähemmäs"-osassa liikutaan hieman lähemmäs toisiamme pienentäen piiriä. Leikinvetäjä voi vaihdella kehonosia itse tai kysymällä lapsilta mikä seuraavaksi paleltaa. *(Nenä, varpaat, posket, korvat jne.)

*"Pakkasaamuna paleltaa,
(värjötellään kylmästä)
pikkuiset sormet* jo punoittaa,
(hierotaan sormia yhteen)
pakkasaamuna paleltaa,
(värjötellään kylmästä)
tule lähemmäs,
tule lähemmäs.
(liikutaan hitaasti kohti piirin keskustaa)
(San. Marja Hongisto-Åberg)*

Seuraavaksi lauletaan yhdessä Rati-riti-ralla-laulu. Lauluun voi ottaa taputuksen mukaan.

Rati-riti-ralla

*Ratiriti ralla, tuli talvihalla,
kuuraparta tuiskutukka,
lumiviitta harmaasukka,
rati riti ralla sellainen on halla.
Rati riti ralla, mistä tuli halla?*

HELMIKUU

Tuolta Pohjan tuntureilta,
Lapin lasten laitumilta.
Rati riti ralla, sieltä tuli halla.
Rati riti ralla, mitä teki halla?
Puhui metsät puhtahiksi,
jäät ja järvet kantaviksi.
Rati riti ralla, sitä teki halla.
Rati riti ralla, hyvin teki halla:
saavat lapset lasketella,
luistella ja lauleskella.
Rati riti ralla, kiitoksia halla!
(Säv. Kansansävelmä. San. Maija Konttinen)

Kaiku - soitinharjoitus

Tähän harjoitukseen voidaan valita mitkä vain soittimet, joita lasten on helppo soittaa.

Kasvattaja näyttää mallia soittamalla hyvin pienen pätkän kappaletta ja lapset toistavat perässä.

Harjoitusta voi kokeilla eri soittimilla ja pätkän pituutta tai vaikeutta muunnella ryhmän valmiuksien mukaan.

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.
Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.
Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

VINKKI!

Tässä kuussa 28.2 vietetään Kalevalan päivää!

Voitte kertoa Kalevalasta ja keskustella siitä lasten kanssa sekä tutustua muun muassa kanteleeseen ja harjoitella sen soittamista. Kasvattaja voi säestää tuttujakin lauluja kanteleella.

Kanteleella voitte soittaa ja laulaa esimerkiksi osan laulusta **Vaka Vanha Väinämöinen**.

Kielinupun Rakennetaan Sampoa laululeikki sopii päivän viettoon!
Koostesivulta löydät linkin laululeikkiin.

MAALISKUU

TUOKIO 1

MISSÄ: Sisällä.
MITÄ TARVITAAN: Rumpu/rytmikapulat.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET
 Kuunteleminen
 Laulaminen ja äänenkäyttö
 Soittaminen

OPPIMISEN ALUEET
 Ilmaisun monet muodot
 Kasvan, liikun ja kehityn
 Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Aloitus - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
 Annan lauluni soida taas
 Laulun ihanan, ilmaan puhallan
 nyt taas yhdessä laulellaan!
 (san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Sisäisen kuuntelun harjoitus - laulun piilotus

Tähän harjoitukseen voi ottaa melkein minkä tahansa lapsille tutun laulun, jossa olisi mukana esimerkiksi jotkin käsillä tehtävät liikkeet. Esimerkiksi laulu *Tuiki tuiki tähtönen* soveltuu hyvin tähän harjoitukseen.

Harjoitus aloitetaan laulamalla yhdessä laulu kokonaisuudessaan. Sitten laulusta piilotetaan pätkä esimerkiksi olemalla laulamatta yksi sana tai lyhyt kohta ja vain leikkimällä/tekemällä käsiliikkeet. Tarkoitus on, että lapset harjoittelevat sisäistä kuuntelua ja laulavat piilotetun kohdan vain mielessään. Lopuksi laulu tulee pois piilosta eli lauletaan taas koko laulu yhdessä.

(Muskarisoppa, Piispanen 2019, 134)

Rytmileikki

Kasvattaja alkaa soittaa rytmejä omilla kapuloilla tai kehoaan apuna käyttäen. Lapset toistavat rytmit perässä. Tämä toistetaan muutamia kertoja. Tämän jälkeen jokainen saa vuorollaan tehdä haluamansa rytmin, jonka muut lapset ja aikuinen toistaa. Välillä voi kysellä lasten tunnelmia "Oliko hauskaa", "Vieläkö jaksaa lisää?".

MAALISKUU

Eläimet rytmissä

Aikuinen soittaa rummuilla erilaisia rytmejä. Jokaisella rytmillä on oma eläinliike, jota lapset tekevät riippuen soitetusta rytmistä. Lapset voivat mennä myös itse vuorollaan rummuttamaan, jos se tuntuu mahdolliselta ja onnistuu hyvin.

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

MAALISKUU

TUOKIO 2

MISSÄ: Sisällä

MITÄ TARVITAAN: Rytmisoittimet tai kehosoitimet, soivat putket/muut soveltuvat soittimet

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET

Laulaminen ja äänenkäyttö
Musiikkiliikunta

OPPIMISEN ALUEET

Ilmaisun monet muodot
Kasvan, liikun ja kehityn
Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Laulellaan

Lauletaan ja soitetaan yhdessä tasajakoisella rytmillä. Soitetaan perussykettä kehosoitimilla tai rytmisoittimilla.

*Voi miten mukavaa, kun nyt yhdessä laulellaan.
Voi miten mukavaa, kun nyt yhdessä laulellaan.*

Pakkasperheen köröttely - loru tasajakoisessa rytmissä

Pakkasherra matkustaa pitkin, pitkin maailmaa.

Körötellään istuallaan rytmissä.

Pakkasrouva ratsastaa lumisella ratsullaan.

Keinutellaan puolelta toiselle rytmissä.

Pakkaspoika suksillaan suuret salot saavuttaa.

Tehdään hiihtämislakettia rytmissä.

Pakkastyttö pulkallaan hyppyristä hyppää.

Ollaan kyykyssä ja lopussa hypätään korkealle.

(San. Ulla Piispanen) (Muskarisoppa, Piispanen 2019, 41)

MAALISKUU

Karhuhippa

Karhuhippassa harjoittelussa on kolmijakoinen rytmi, nopea - hidas parit sekä perussyke.

Ollaan piirissä ja yksi lapsista toimii karhuna, joka on piirin keskellä. Lapset kulkevat piirissä piirin keskelle ja takaisin. Laulun mukana lähdetään karkuun kutittavaa karhua. Se, jonka karhu saa kiinni on seuraava kutittava karhu.

Laulu voidaan soittaa esimerkiksi soivilla putkilla tai muilla soveltuvilla soittimilla.

Kylällä, kylällä, karhu kävelee.

Hitaasti kävellen/soittaen.

Kylän väki kauhistuu ja pakoon pinkaisee.

Nopeasti juosten/soittaen.

Kenet karhu kiinni saa ja ketä kutittaa?

Nopeasti juosten/soittaen ja kutittaen.

(Säv. Timo Klemettinen & San. Eppu Nuotio)

Muskarisoppa, Piispanen 2019, 40)

Loppulaulu - Soittorasia

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiään, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

HUHTIKUU

TUOKIO 1

MISSÄ: Sisällä.
MITÄ TARVITAAN: Rummut & sihistyssoittimet.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-
ALUEET
Laulaminen ja äänenkäyttö
Soittaminen

OPPIMISEN ALUEET
Ilmaisun monet muodot
Kasvan, liikun ja kehityn
Minä ja meidän yhteisömme
Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Ulkona sateella

Harjoitellaan kolmen sävelen melodiaa (so-mi-do).
Lauletaan laulun sanojen mukaan ja soitetaan käsirummuilla.

Ulkona, sateella lätäköissä pompitaan.

Rytmin soittaminen käsirummuilla ja laulaminen.

Kuravelliä keitetään, hiekkaa joukkoon heitetään.

Lausuminen ja rumulla suhistaminen.

Paistetaan, paistetaan, hiekkakakkuja paistetaan.

Laulaminen ja rumuilla rytmin soittaminen.

Sitten maistellaan!

Lausuminen ja leikkimaistelu.

*(San. & Säv. Ulla Piispanen)
(Muskarisoppa, Piispanen 2019, 60)*

HUHTIKUU

Tihkusade - Röntäsade

Leikissä harjoitellaan vastakohtapareja hiljaa-kovaa ja ääni-hiljaisuus. Lapsille jaetaan sihistyssoittimet, kuten marakassit. Kasvattaja (tai lapset) on tehnyt ison kuvakortin, jossa toisella puolella suuria sadepisaraita ja toisella puolella pieniä sadepisaraita. Kasvattajan näyttäessä suurien pisaroiden kuvaa, soitetaan kovaa ja kasvattajan näyttäessä pienien pisaroiden kuvaa, soitetaan hiljaa. Kun kasvattaja laskee kuvan alas, eikä näytä kumpaakaan, ollaan aivan hiljaa soittamatta.

(Pienestä laulusta iso ilo, Paasolainen 2011, 37)

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

VINKKI:

Tässä kuussa vietetään pääsiäistä! Voitte sisällyttää tuokioon pääsiäisteemaa esimerkiksi näiden laululeikkien muodossa.

Olen pääsiäispupu -laululeikki

"Olen pääsiäispupu, osaan hyppiä. *(Hypitään)*

Olen pääsiäisruoho, osaan heilua. *(Heilutaan kähdet ylhäällä)*

Olen pääsiäismuna, osaan pyöriä. *(Pyäritään)*

Olen pääsiäisnoita, lennän luudalla. *(Lennetään luudalla ympäriinsä)*

Olen virpomisoksa, osaan virpoa." *(Leikitään virpomista)*

(Hiphoi-musisoi -kirja)

HUHTIKUU

Kanapolkka-laulu

Muodostakaa piiri ja jakakaa lapsille laulussa esiintyvien kanojen värisiä huiveja (punainen, sininen, ruskea, valkoinen). Aina kun esim "punaisen kanan" vuoro tulee, voi punaiset huivit lähteä piirin keskelle tanssimaan huivien kanssa. Tanssijat palaavat takaisin piiriin aina välikohdassa ennen seuraavaa väriä. Piiri pyörii pomppien tanssijoiden keskellä ja laulaa mukana. Lopuksi kaikki kanat lähtevät piiristä ympäriinsä, huivit hulmuten.

1. Pullero, palleri punainen kana, x2
kanalla punainen pyrstö.
Pot, pot, pot..

2. Sitteri, sätteri sininen kana x2
kanalla sininen siipi!
Sip, sip, sip..

3. Ketterä, kottero keltainen kana x2
kanalla keltainen nokka!
Kot, kot, kot..

4. Ruppana, reppana ruskea kana x2
kanalla ruskea rinta!
Rup, rup, rup..

5. Villeri, valleri valkoinen kana x2
kanalla valkoinen varvas!
Vat, vat, vat..

(Säv. Soili Perkiö, San. Hannele Huovi)

HUHTIKUU

TUOKIO 2

MISSÄ: Mikä vain suurempi tila.

MITÄ TARVITAAN: Keltaisia huiveja, äänentoistolaite tai soitin säestykseen, peitto.

Soittimia: Triangelit, rytmikapulat, marakassit/rytmimunat/sadeputki, symbaali.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET

Musiikkiliikunta

Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET

Ilmaisun monet muodot

Kasvan, liikun ja kehityn

Minä ja meidän yhteisömme

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasian

Avaan ihanan soittorasian

Annan lauluni soida taas

Laulun ihanan, ilmaan puhallan

nyt taas yhdessä laulellaan!

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

Siilin kevät

Lauetaan "Siilin kevät" laulu. Lauluun kuuluu tanssi, jota lapset samalla leikkivät laulaessaan. Jaetaan lapset aurinkoihin ja siileihin. Aikuinen kertoo ensin lapsille mistä laulu kertoo ja lukee laulun sanat.

Alkuasento: Lapset menevät piiriin. Siilit menevät sisäpiiriin sykkyrälle ja auringot piirin kehälle käsissään keltaiset huivit.

(Nyt Satuillaan -laulukirja, Poikela 2020, 6)

1. Auringot alkavat tanssimaan iloisesti hyppien ja toisen kertauksen aikana herättävät pareikseen siilit.

lalalaa: Auringot ja siilit tanssivat pareittain pyörien.

2. Auringot palaavat ulkopiiriin ja heiluttavat huivejaan. Siilit tallustelevat sisäpiirissä. Kertauksen aikana piirin kehälle (aurinko-siili-aurinko..)

lalalaa: Siilit ja auringot muodostavat yhdessä ison piirin.

3. Auringot ja siilit piirin keskustaan ja takaisin.

Lalalaa: Siilit ja auringot muodostavat yhdessä ison piirin.

Lopuksi niiaus ja kumarrus.

(Säv. Leena Poikela, San. Mirja Heikkilä)

HUHTIKUU

Karhu Nukkuu

Yksi lapsiryhmästä valitaan karhuksi ja muut muodostavat piirin. Piiri alkaa pyöriä kyttyrässä, lattialla nukkuvan karhun ympärillä. Laittakaa karhulle peitto päälle. Karhu pitää nukkuessaan silmät kiinni. Piirissä pyörivät lapset laulavat yhdessä Karhu nukkuu laulua. Kun laulussa on laulettu " Eipäs nukukkaan" karhu herää ja lähtee ottamaan lapsia kiinni. Lapsesta joka jää ensimmäisenä kiinni, tulee uusi karhu.

*Karhu nukkuu, karhu nukkuu
talvipesässensä.
Ei ole vaaraa kellään, näin sitä leikitellään
Karhu nukkuu, karhu nukkuu
eipäs nukukkaan.
(Säv. Carl Michael Bellman, San. Tuntematon)*

Soitinsatu

Oravaperhe kipusi alas puusta ja oravat marssivat etsimään käpyjä. / soitetaan rytmikapuloilla.

Aurinko paistoi ja oravien turkit kiilsivät auringonvalossa. / Soitetaan triangelilla. Yhtäkkiä aurinko menikin pilveen ja alkoi ropista vesipisaroita. / Soitetaan hiljaa marakasseilla/rytmimunilla/sadeputkella.

Sade yltyi myrskyksi ja alkoi ukkostaa. / Soitetaan

marakasseilla/rytmimunilla/sadeputkella oikein kovaa ja symbaalilla ukkosta.

Oravat kipittivät vauhdilla pesäänsä, korkealla puunrungossa olevaan onkaloon. /

Soitetaan rytmikapuilla ja sadesoittimilla.

Vihdoin oravat olivat suojassa! Mutta juuri silloin sade lakkasi. / Hiljaisuus – kuunnellaan.

Orava-äiti kurkisti pesästä ja näki auringon pilkahtavan esiin pilven takaa. / Soitetaan triangelilla.

"Taitaa tulla kevät" isä orava tuumasi hymyillen, kun pikkuoravat temmelsivät takaisin ulos. / Soitetaan rytmikapuloilla.

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

VINKKI:

Tässä kuussa vietetään vappua! Voitte sisällyttää tuokioon vapputeemaa esimerkiksi näiden laulujen muodossa.

Järjestäkää Vappudisko! Puhaltakaa erivärisiä ilmapalloja ja serpentiiniä. Tanssikkaa ja kuunnelkaa lasten toivelauluja!

Fröbelin Palikat - Viisi ilmapalloa

Kikattava Kakkiainen - Simarusina

TUOKIO

TUOKIO 1

MISSÄ: Metsä.

MITÄ TARVITAAN: Metsä ja suurennuslasi, eläinten kuvat, äänentoistolaite tai soitin jolla säestää.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET
 Musiikin kuunteleminen
 Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET
 Ilmaisun monet muodot
 Kasvan, liikun ja kehityn
 Minä ja meidän yhteisömme
 Tutkin ja toimin ympäristössäni
 Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Metsäretki

Lähdetään yhdessä metsään ja otetaan suurennuslasi mukaan.

Menomatalla voi laulaa esimerkiksi *Elefanttimarssia* ja rytmittää näin siirtymää.

Metsäretken aloitusloru

*Koko metsä opettaa
 poluillansa kulkijaa:*

*Tuuli laulaa laulutunnin,
 puro tanssii tanssitunnin,
 sammalpatja painitunnin,
 marjamätäs ruokatunnin.*

*Opit heinän huiskutuksen,
 kaislikkojen kuiskutuksen,
 kallioiden kuminaa,
 suuren metsän huminaa.*

(Hannele Huovi)

JOUKOKUU

Metsässä hiljennetään yhdessä kuuntelemaan, tunnustelemaan, katselemaan, maistelemaan ja haistelemaan. On tärkeää, että kuuntelette millaisia eri ääniä metsässä kuuluu. Etsikää myös millaisia ääniä pystytte itse metsässä luomaan.

Metsässä lauletaan yhdessä *Metsänpeitto* laulu (Nyt satuillaan - laulukirja). Voitte keksiä lasten kanssa yhdessä uusia säkeistöjä lauluun havaintojenne perustella, joissa metsän- peittoa raotetaan vähitellen.

Laulun viimeisessä säkeistössä voi pitää tauon "valkoisen"- sanan jälkeen ... kuunnellaan, ja sitten lauletaan vasta "ja hiljaisuuden".

Suomalainen metsä (Kielinuppu)

Muodostakaa piiri. Käykää laulussa tulevien eläinten kuvat yhdessä läpi ja tunnistakaa ne. Tämän jälkeen lapsille annetaan oma eläin ja sen kuva. Laulakaa laulua. Kun laulussa tulee lapsen eläimen vuoro, hän näyttää kuvaa ja voi halutessaan myös imitoida kyseistä eläintä. Muut lapset osoittavat aina laulussa laulettavaa eläintä.

TUOKIO

TUOKIO 2

MISSÄ: Riittävän iso, rauhallinen tila.
MITÄ TARVITAAN: Tarina, metronomi.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET
 Musiikkiliikunta
 Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET
 Ilmaisun monet muodot
 Kasvan, liikun ja kehityn
 Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
 Annan lauluni soida taas
 Laulun ihanan, ilmaan puhallan
 nyt taas yhdessä laulellaan!
 (san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Satujumppa: Taika-aika

Valitse metronomista tarpeeksi rauhallinen syke jumpan tekemiseen, niin että voit riimitellä rauhassa ja lapset ehtivät tehdä liikkeitä. Lausu säkeistöt kuuluvasti, rauhassa riimitellen ja lapset mukana omaa tarinan liikettä jumpaten.

*1. Minä kurkotan itseni korkeaksi
 ja kierin alas palloksi matalaksi.
 Nyt hidastetuin askelin
 mä kasvan, kasvan kuitenkin!*

*2. Nyt päätäni mä ravistan
 ja suuren ympyrän muodostan.
 Siell' jättiläinen astelee,
 se pysähtyy ja katselee:
 Nyt kaikki vapisee!*

*3. Nyt pieniä sormia vilkutan näin,
 ne lentävät alas varpasiin päin.
 Joko varpaasi lentävät taisiin? "Ei!"
 Käännä ympäri, sano jollekin: "Hei!"*

JOUKOKUU

4. Nyt kätes', polves taivuta
ja nenänpäätä heiluta, meitä naurata!
Sä kädet lanteillesi vie
ja näytä miten korkealle kulkee linnun tie

5. Kynärpäät polviin äkkiä nyt!
Käy ympäri ja jääksi jähmetyt.
Ole kuin solmu hetken aikaa
ja kiveksi muutu, se on taikaa!

6. Tätä taikareittiä kulkea saahan,
jos laskeutuu alas ja painautuu maahan?
Lattialla käärmeen tavoin liikkua voi,
ne kiemurtaa, sihisee ja ilakoi

7. Ja lopuksi tehdään pieni pesä,
jossa kippurassa nukutaan koko kesä.
Ei kukaan nyt liikut, kaikki hiljaisuutta kerää
kunnes jostain kuuluu taikahuuto... "HERÄÄ!"

(Esi- ja alkuopetuksen musiikin didaktiikka, Ruokonen 2016, 108)

Loppulaulu - Soittorasia

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.
Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.
Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

KESÄKUU

TUOKIO 1

MISSÄ: Sisällä.

MITÄ TARVITAAN: Äänentoistolaite, pullovärit, paperia sekä siveltimet.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET
Musiikin kuunteleminen
Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET
Ilmaisun monet muodot
Tutkin ja toimin ympäristössäni

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

Avaan ihanan soittorasian

Annan lauluni soida taas

Laulun ihanan, ilmaan puhallan

nyt taas yhdessä laulellaan!

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

Musiikkimaalaus

Alkulaulun jälkeen lapset saavat ottaa mukavan asennon, sulkea silmänsä ja kuunnella valittua musiikkia kaikessa rauhassa. Tavoitteena on, että lapsi saisi maalaukseensa inspiraatiota musiikkia kuunnellessa. Isommille lapsille voi ohjaaja halutessaan myös näyttää säveltäjän kuvan ja kertoa hänestä jotain faktatietoa.

Toiminta: Kun lapsesta tuntuu, että hän on kuunnellut musiikkia tarpeeksi, voi hän nousta maalaamaan syntyneitä ajatuksiaan paperille. Musiikki on päällä koko maalauksen ajan.

Lopetus: Lopuksi lapset voivat kertoa maalauksistaan. Mitä musiikki toi mieleen ja mitä se sai lapsen maalaamaan?

Lapsen kertomuksen voi kirjoittaa ylös. Maalauksista voi luoda seinän, jossa jokaisen maalauksen alle voidaan laittaa lapsen selostus omasta teoksestaan sekä tieto inspiraationa toimineesta sävellyksestä.

Joskus lapset voivat maalata yhdessä myös suuren teoksen isolle paperille.

KESÄKUU

Loppulaulu - Soittorasia

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

KESÄKUU

TUOKIO 2

MISSÄ: Sisällä.

MITÄ TARVITAAN: Soittimia: kapulat, guiro, sadeputki, triangeli, rummut. Äänentoistolaite.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET

Laulaminen ja äänenkäyttö
Soittaminen
Musiiikkiilokunta
Kuunteleminen

OPPIMISEN ALUEET

Ilmaisun monet muodot
Kasvan, liikun ja kehityn
Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Peipposen pesä-laulu (Säv. & San. Usko Kemppe)

Aikuinen voi laulaa aina ensin säkeistön ja lapset toistavat säkeistön toisen rivin kaikkuna.

1. Teki peipponen koivuhun pesän, asui siellä se kaiken kesän.
:: Oli kesä, kesä, kesä, oli pesä, pesä, pesä tuolla koivussa korkealla.::
2. Aina aamusta iltahan asti, lauloi peipponen riemuisasti.
:: Oli kesä, kesä, kesä, oli pesä, pesä, pesä, tuolla koivussa korkealla.::
3. Sitten peipponen lapsille huusi: "Tääl on pieniä munia kuusi!"
:: Oli kesä, kesä, kesä, oli pesä, pesä, pesä tuolla koivussa korkealla.::
4. Tuli munista poikaset somat, sanoi peipponen: "Minun on omat!"
:: Oli kesä, kesä, kesä, oli pesä, pesä, pesä tuolla koivussa korkealla.::
5. Nytpä peipolla kiire on hoppu, kun aina se ruoka on loppu.
:: Oli kesä, kesä, kesä, oli pesä, pesä, pesä tuolla koivussa korkealla.::
6. Vaan syksy kun saapui milloin, ovat poikaset suuria silloin.
:: Oli kesä, kesä, kesä, oli pesä, pesä, pesä tuolla koivussa korkealla.::
7. Silloin poikasten siivet jo kantaa, kohti kaukaista taivaan rantaa.
:: Oli kesä, kesä, kesä, oli pesä, pesä, pesä tuolla koivussa korkealla.::
8. Kuulet vielä sä pilvistä asti, niiden laulavan riemuisasti.
:: Oli kesä, kesä, kesä, oli pesä, pesä, pesä tuolla koivussa korkealla.::

KESÄKUU

**Mancini: Pie in the Face Polka (tai muu sopiva kappale) -
Musiikkiliikuntaleikki**

Kasvattaja soittaa kappaletta ja sen soidessa lapset lähtevät liikkumaan musiikin rytmin tahdissa vapaasti, mutta kävellen. Kun kasvattaja sammuttaa musiikin, hän antaa lapsille tehtävän. Tehtävänä voi olla esimerkiksi ensimmäisellä tauolla kehonosan laittaminen maahan ja seuraavalla tauolla kaksi kehonosaa maahan. Aina musiikin jatkuessa, lapset jatkavat liikkumista, mutta tapa vaihtuu. Lapset voivat itse keksiä seuraavan tavan tai kasvattaja voi antaa tavan liikkua, kuten pomppimalla, laukkaamalla tai hiipimällä.

(Muskarisoppa, Piispanen 2019, 132)

Vihannekset kasvatan-laulu/loru (Säv. & San. Ulla Piispanen)

Laulun/lorun voi leikkiä tai soittaa soittimilla. (Osa voi soittaa, osa leikkiä)

Vihannekset kasvatan

Taputtelu. / Soittaminen kapuloilla.

taimet maahan istutan.

Istutus. / Soittaminen kapuloilla.

Sadetta myös tarvitaan

Sateen tekeminen. / Soittaminen sadeputkella.

ja multa kuoppa kaivetaan.

Kaivaminen. / Soittaminen guiroilla.

Aurinkoa päälle maan,

Auringon tekeminen käsillä. / Soittaminen triangelilla.

näin saadaan kasvit kasvamaan!

**Ylös hyppääminen tai nouseminen varpaille ja käsien nostaminen ylös. /
Soittaminen rummulla.**

(Muskarisoppa, Piispanen 2019, 47)

Loppulaulu - Soittorasia

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

HEINÄKUU

TUOKIO 1

MISSÄ: Mikä vain suuri tila (esim jumppasali).
MITÄ TARVITAAN: Äänentoistolaite, soittimia ja siveltimiä.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET

Soittaminen
Kuunteleminen
Musiikkiliikunta

OPPIMISEN ALUEET

Ilmaisun monet muodot
Kasvan, liikun ja kehityn

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Väri ja soitin

Ottakaa esille erilaisia soittimia. Kun lapsi tai kasvattaja sanoo värin, kertoo se miten monta koertaa soittimella soitetaan. Esimerkiksi "Kenellä on sinistä, soittaa soittimellaan kolme kertaa." Voitte käyttää myös kehosoittimia. Esimerkiksi "Kenellä on punaista, taputtaa kolme kertaa".
Tämän jälkeen soittimet viedään paikoilleen.

Liikkuen - musiikkiliikuntaleikki

Aikuinen laittaa musiikkia soimaan. Lapset saavat kulkea vapaasti tilassa. Kun musiikki pysähtyy, aikuinen sanoo numeron ja lasten tulee muodostaa yhteistyötä tekemällä numeron suuruisia ryhmiä. Esimerkiksi "Kolme!" ja lasten tulee muodostaa kolmen hengen ryhmiä. Jos joku jää ulkopuolelle, tulee koko ryhmän antaa hänelle aplodit.

Kun ryhmät on muodostettu musiikki jatkuu taas seuraavan numeron sanotaan. Leikkiin voi liittää eri liikkumistapoja. Aikuinen voi ohjeistaa, että "Seuraavaksi liikkeelle lähdetään robotin tavoin/pupuloihilla/kontaten/hyppien/ryämien jne." Numeroita voi muodostaa vielä leikkivarjon avulla. Varjoa voi pitää eri ottein. Lasketaan aina yhdessä, miten monta kertaa varjo nousee.

Jos tuntuu, että numerot ovat lapsille helppoja, voi ne vaihtaa esimerkiksi aakkosten muodostamiseen ryhmän kesken. (Lähdetään musiikkimatkalta, Luokkala 2017, 37)

HEINÄKUU

Loppurentoutus

Jakakaa lapsiryhmä pareittain. Laittakaa soimaan rentouttavaa musiikkia kuten Camille Saint-Saens, Aquarium, teoksesta Eläinten karnevaali. Antakaa jokaiselle parille oma sivellin. Toinen parista käy maahan makuulleen, kun toinen pari "maalaa" kaveriaan. Tehkää kappaleen puolessavälissä vaihto maalarin ja maalattavan välillä.

Loppulaulu - Soittorasia

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

HEINÄKUU

TUOKIO 2

MISSÄ: Missä tahansa.

MITÄ TARVITAAN: Äänentoistolaite tai soitin jolla säestää sekä metronomi.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET

Musiikkiliikunta
Laulaminen ja äänenkäyttö
Kuunteleminen
Soittaminen

OPPIMISEN ALUEET

Ilmaisun monet muodot
Kasvan, liikun ja kehityn
Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

Avaan ihanan soittorasian

Annan lauluni soida taas

Laulun ihanan, ilmaan puhallan

nyt taas yhdessä laulellaan!

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

Sanarytmi

Alkulaulun jälkeen aikuinen laittaa metronomista 90 bpm temmon. Ensin etsitään yhdessä metronomin perussyke taputtaen. Tämän jälkeen aikuinen toistaa rytmissä rytmikuvion (metronomi jää taustasykkeeksi). Jääkää taputtamaan yhtä rytmiä aina joksikin aikaa, kunnes se tuntuu helpolta.

1. "pi-ka-ju-na kii-tää". (ti-ti-ti-ti-taa-taa) ja lapset toistavat rytmin ja sanan.
2. "man-sik-ka-keit-to. (taa-ti-ti-taa-taa) ja lapset toistavat rytmin ja sanan.
3. "lap-set ta-put-taa. (taa-taa-ti-ti-taa) ja lapset toistavat rytmin ja sanan.
4. Keksikää yhdessä sanarytmi tai useampi.

Voitte halutessanne koittaa, onnistuuko rytmit päällekkäin metronomin edelleen tahdittaessa perussykettä.

HEINÄKUU

Musiikkiliikunta "Pikkuiset kultakalat" kappaleen tahtiin. Tämän voi hyvin toteuttaa ulkona --> esimerkiksi helteellä vesielementti mukaan!

1.

*Pikkuiset kultakalat lammessa ui (Tehdään sormilla pienen kalan uintia)
pikkuinen kalaäiti huolestui (Näytetään ihan pienesti "soosoo" heilutusta sormella)
Uikaa, uikaa jos osaatte (Jatketaan pientä uintia)
Ja ne uivat ja uivat sen uskotte!*

Kertosäe:

("Hop hop" lyödään rytmia reisiin, "däpä däpä" taputetaan ja "hui!" huudahdetaan korkealta ja heitetään hypähtäen kädet korkealle ilmaan)

*Hop hop däpä däpä hop hop hui!
Hop hop däpä däpä hop hop hui!
Hop hop däpä däpä hop hop hui!
Ja ne uivat ja uivat sen uskotte!*

2.

Vähän isommat kultakalat järvessä ui (Toistetaan edelliset, kämmenen kokoinen kalauinti)

*Vähän isompi kalaäiti huolestui (Normaalin kokoinen "soosoo" heilutus sormella)
Uikaa, uikaa jos osaatte (Jatketaan uintia)
Ja ne uivat ja uivat sen uskotte!*

Kertosäe

3.

*Valtava valaskala meressä ui (Toistetaan edelliset, käsivarren mittainen kalauinti)
valtava valasäiti huolestui (Todella suuren kokoinen "soosoo" heilutus)
uikaa uikaa jos osaatte (Jatketaan uintia)
ja ne uivat ja uivat sen uskotte!*

(Säv. Traditional. San. Anna-Kaarina Kiviniemi)

Loppulaulu - Soittorasias

*Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.
Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.
Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

ELOKUU

TUOKIO 1

MISSÄ: Sisällä.
MITÄ TARVITAAN: Rytmisoittimia.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET
Kuunteleminen
Soittaminen
Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET
Ilmaisun monet muodot
Kielten rikas maailma
Tutkin ja toimin ympäristössäni

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!*
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

Rytmisoitinleikki Voimistuvasta hiljentyvään

Tässä leikissä mennään istumaan piiriin ja kasvattaja jakaa kaikille jokaisen eteen rytmisoittimet. Leikki etenee niin, että kun kasvattaja koskettaa lasta esimerkiksi selkään, lapsi saa ottaa soittimen edestään ja soittaa sillä. Kasvattaja käy koskettamassa aina seuraavaa lasta, jolloin soitto voimistuu. Kun kasvattaja koskee lasta toisen kerran tulee tämän lopettaa soittamisen ja laittaa soitin lattialle. Soitto loppuu ja kuunnellaan hiljaisuutta kun kasvattaja on koskenut uudestaan viimeistään lasta.

Leikissä tulevat esiin vastakohtaparit hiljaa-voimakkaasti, voimistuen-hiljentyen sekä ääni-hiljaisuus. Leikkiä voi kokeilla myös silmät kiinni, jolloin se vahvistaa kuuntelu- ja keskittymiskykyä. Leikin voi toteuttaa myös yksinkertaisemmin sanomalla nimeltä kuka saa aloittaa soittamisen tai kuka lopettaa., ryhmän valmius- ja ikätason mukaisesti.

(Pienestä laulusta iso ilo, Paasolainen 2011, 40)

ELOKUU

Lasten toivelauluja

Tässä kohtaa tuokiota voidaan laulaa muutama lasten toivoma laulu tai lauluja ja loruja, jotka ovat ennestään tuttuja.

Lasketaan äänet-leikki

Kasvattajalla on soitin, esimerkiksi triangeli (rumpu myös hyvä) ja lapset istuvat lattialla hänen edessään tai ympyrässä. Lapset sulkevat silmänsä tai kääntyvät toiseen suuntaan. Kasvattaja lyö triangelia tietyn monta kertaa ja lasten tehtävä on laskea kuinka monta kertaa. Tätä voidaan toistaa niin, että kasvattaja lisää lyöntien määrää tai vaihtelee lyöntien rytmiä. Ryhmän taitotason mukaan myös lapset voivat toimia soittajana. Leikkiä voi myös rikastaa niin, että kasvattaja vaihtelee soitinta ja lasten tehtävä on myös tunnistaa mikä soitin on kyseessä.

Loppulaulu - Soittorasia

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

ELOKUU

TUOKIO 2

MISSÄ: Sisällä.

MITÄ TARVITAAN: Pahvia ja muita askartelutarvikkeita, joita tarvitsette kitaroiden tekoon (esim. tusseja, tarroja, koristeita, kangasta, silkkipaperia, liimaa, glitteriä, helmiä jne.), äänentoistoväline ja menevä lastenlaulurock-kappale.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET

Kuunteleminen
Soittaminen
Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET

Ilmaisun monet muodot
Tutkin ja toimin ympäristössäni

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Kitara-sankarit

Tutustutaan yhdessä kitaran ja siihen miten se soi. Aikuinen voi soittaa kitaraa vähän ja lapset kuuntelevat. Tämän jälkeen jokainen lapsi voi itse, aikuisen avustuksella kokeilla soittaa kitaraa.

Tämän jälkeen jokainen lapsi saa itse piirtää pahviin itselleen kitaran. Aikuinen voi auttaa ääriviivojen piirtämisessä ja leikkaamisessa, jos siihen on tarvetta. Lapset saavat koristella kitaransa haluamallaan tavalla sekä nimetä sen. Tehää kitaroihin myös nauha, jotta sitä on helpompi soittaa.

Kun kitarat ovat valmiita saavat lapset heittäytyä kitaroiden kanssa rock-sankareiksi. Laittakaa menevää lastenlaulurock-musiikkia soimaan. Jokainen lapsi saa halutessaan vuorollaan soittaa "kitarasoolon" muiden lapsien edessä, kappaleen soidessa. Voitte käyttää myös rekvisiittaa, kuten huiveja, hattuja ja naamiaisasuja.

Kappaleiksi sopii esim Fröbelinpalikoiden *Robotti-rock*, *Hevisaurus*, *Pöllö-rock*.

ELOKUU

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

SYYSKUU

TUOKIO 1

MISSÄ: Sisällä.

MITÄ TARVITAAN: Äänentoistoväline/Tabletti, josta saa musiikin päälle. Esim Youtube. Tunnekortit, joissa suru- ja hymynaamat.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET

Kuunteleminen
Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET

Tutkin ja toimin ympäristössäni
Minä ja meidän yhteisömme
Ilmaisun monet muodot

TUOKION KULKU

Aloituslaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Levyraati

Alkulaulun jälkeen lapsille kerrotaan levyraadun säännöt sekä jaetaan tunnekortit.

Toiminta: Tarkoituksena on soittaa muutamia eri aikakausien musiikkikappaleita, joille lapset arvostelevat hymynaamoja apuna käyttäen. Kappaleiden aikana lapset saavat, istua, tanssia tai makoilla, riippuen siitä miten musiikki vaikuttaa lapseen. Jokaisen kappaleen jälkeen kysytään lasten mielipiteitä tunnekorttien avulla. Aikuinen kirjaa tulokset ylös.

Jos mahdollista näytä lapsille myös kappaleen musiikkivideo. Tällöin lapsi pääsee tutustumaan myös sen aikakauden vaatteisiin, rekvisiittaan, tyyliin ja esimerkiksi tanssiliikkeisiin.

Lopetus: Tulokset lasketaan yhteen, jonka jälkeen voittaja kappale voidaan soittaa uudelleen. Tämä jälkeen hymynaamoja käyttäen voidaan kysyä mielipidettä myös itse levyraadista. Lopuksi voidaan kuunnella jokin rauhallinen kappale.

SYYSKUU

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

SYYSKUU

TUOKIO 2

MISSÄ: Sisällä (tai ulkona, jos mahdollista viedä soittimet ulos).
MITÄ TARVITAAN: Sihistyssoittimet: marakassit, rytmimunat yms. (Kissapehmoletu tai kuva kissasta).

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET
 Soittaminen
 Musiikkiliikunta
 Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET
 Ilmaisun monet muodot
 Kasvan, liikun ja kehityn
 Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Aloituslaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
 Annan lauluni soida taas
 Laulun ihanan, ilmaan puhallan
 nyt taas yhdessä laulellaan!
 (san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Hiiret juoksee rytmisoitinleikki

Lapsille jaetaan sihistyssoittimet, kuten marakassit tai rytmimunat. Lapset aloittavat soittamisen ja liikkumisen, kasvattajan toistaessa "hiiret juoksee, hiiret juoksee".

Kasvattaja lyö rumpua, jolloin hiiren kuuluu pysähtyä ja olla aivan hiljaa eli lopettaa soittaminen, koska kissa on lähettyvillä ja se ei saa huomata hiiriä. Kasvattaja voi painottaa hiljaisuutta muistuttamalla kissasta ja nostamalla sormen suun eteen vihjeeksi. Leikkiin voi ottaa mukaan kissapehmon/ kissan kuvan muistuttamaan kissan läheisyydestä.

Leikkiä toistetaan useamman kerran. Lopussa soitetaan sihistyssoittimilla nopeasti, hiirten kiirehtiessä koloonsa ennen kuin kissa saa ne napattua. Soitinleikki lopetetaan rummun pamaukseen.

(Pienestä laulusta iso ilo, Paasolainen 2011, 37)

SYYSKUU

Jumppa - Ukko Nooa sävelellä

Tehdään laulun sanojen mukana jumppaliikkeet.

Kädet ylös, kädet alas, kädet sivulle.

Ensin mennään kyykkyyh,

sitten nouseaan ylös.

Kädet ylös, kädet alas, kädet sivulle.

Jumppalaulu

Tehdään liikkeet laulun sanojen mukana.

Pää, olkapää, peppu,

polvet, varpaat,

polvet, varpaat.

Pää, olkapää, peppu,

polvet, varpaat,

polvet, varpaat.

Silmät, korvat ja vatsaa taputan.

Pää, olkapää, peppu,

polvet, varpaat,

polvet, varpaat.

(San. Fröbelin Palikat Org. Lillrank Mats)

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

LOKAKUU

TUOKIO 1

MISSÄ: Sisällä.

MITÄ TARVITAAN: Mustaa villalankaa, suuri paperi sekä nitoja ja kyniä.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET
Kuunteleminen
Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET
Ilmaisun monet muodot
Minä ja meidän yhteisömme

TUOKION KULKU

Aloitetaan kaikille tutulla alkulaululla. Alkulaulun jälkeen aloitetaan keskustelulla hämähäkeistä.

Alkulaulu - Soittorasias

Avaan ihanan soittorasian

Annan lauluni soida taas

Laulun ihanan, ilmaan puhallan

nyt taas yhdessä laulellaan!

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

Hämähäkin seitti - (sopii halloween teemaan!)

Voidaan yhdessä pohtia ja keskustella, että miten hämähäkit liikkuvat?

Laskea sormin montako jalkaa hämähäkeillä on? Minkä värisiä ne ovat?

Voidaan katsoa yhdessä kuvaa hämähäkin seiteistä ja kysyä tietävätkö lapsi mikä se on ja miten se syntyy.

Istutaan paperin päälle suureen piiriin.

Lauletaan *Hämä- hämähäkki-laulua* ja vieritetään mustaa villalankakerää sikiin- sokin lattiaa pitkin lapselta lapselle. Jokaisen lapsi ottaa langasta kiinni, ennen kuin vierittää sen eteenpäin. Kun kerä on käynyt kaikilla lapsilla kerran tai kaksikin, lanka katkaistaan. Tämän jälkeen lanka niitataan tai liimataan jokaisen kohdalta paperiin kiinni. Tämän jälkeen meillä on valmis, valtava hämähäkin seitti!

LOKAKUU

Lopuksi hämähäkin seitin sisään voi tehdä pienempiä hämähäkkejä esimerkiksi painamalla paperiin mustia sormenjälkiä ja piirtämällä sormenjäljille jalat ja silmät.

Tuokion päätyttyä lauletaan kaikille tuttu loppulaulu.

Loppulaulu - Soittorasia

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

LOKAKUU

TUOKIO 2

MISSÄ: Sisällä tai ulkona.

MITÄ TARVITAAN: Siili aiheinen kirja, äänentoistolaitte/soitin, savea / Das-massaa, neulasia ja pesäaineeksiä.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-
ALUEET
Kuunteleminen
Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET
Ilmaisun monet muodot
Tutkin ja toimin ympäristössäni
Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Niilo-siili

Tuokion aluksi kasvattaja on hankkinut kirjan, josta lapset pääsevät tutustumaan siileihin ja niiden syyspuuhiin.

Tämän jälkeen lauletaan yhdessä laulu nimeltä "Niilo-siili" (Nyt satuillaan - laulukirja). Kasvattaja voi tuokion alussa loruilla laulun sanat tarinana ja näin johdatella lapset aiheeseen.

Yhteisen lauluhetken jälkeen, voi laittaa jotain mukavaa ja rentouttavaa musiikkia soimaan ja jokainen lapsi saa muovailta oman Niilo-siilin savesta tai Das-massasta. Siilin piikit voi tehdä havun- neulasista, joita lapset ovat saaneet kerätä yhdessä aiemmalla metsäretkellä.

Kun siilit ovat valmiit, voidaan laulu laulaa uudestaan ja perustaa siili-aiheinen näyttely, jossa lapset saavat laittaa siilinsä esille haluamallaan tavalla. Rakentaa sille esimerkiksi oman pesän neulasista ja lehdistä.

(Nyt Satuillaan -laulukirja, Poikela 2020, 20)

LOKAKUU

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

MARRASKUU

TUOKIO 1

MISSÄ: Mahdollisimman suuri tila (esim jumppasali).
MITÄ TARVITAAN: Soittimia, huiveja.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET
 Laulaminen ja äänenkäyttö
 Soittaminen
 Kuunteleminen

OPPIMISEN ALUEET
 Ilmaisun monet muodot
 Tutkin ja toimin ympäristössäni

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
 Annan lauluni soida taas
 Laulun ihanan, ilmaan puhallan
 nyt taas yhdessä laulellaan!
 (san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Molli-kissan piilo

Tutustukaa mahdollisimman moniin, erilaisiin soittimiin. Tutkikaa miten ne soi, minkä nimisiä ne ovat, miten niitä soitetaan jne. Soittimia voivat olla esimerkiksi tamburiini, marakassi, rytmimuna, triangeli, huilu, käsirummut, ksylofoni tai kehärumpu. Jokainen lapsi voi vuorollaan soittaa haluamallaan soittimella pienen soolon.

Tutustumisen jälkeen valitkaa yksi lapsi vuorollaan Molli-kissaksi. Tämän jälkeen muut lapset poistuvat tilasta siksi aikaa, kun Molli-kissa valitsee soittimen ja menee sen kanssa piiloon (kuitenkin niin, että on näkyvillä). Etsijöille sidotaan huivit silville ja tehdään sopimus, että he pitävät silmät kiinni. Etsijät tulee sijoittaa aluksi mahdollisimman kauaksi Molli-kissasta.

Molli-kissa aloittaa soittimen soittamisen ja muut lapset lähtevät hitaasti etenemään ääntä kohti. Kun ensimmäinen etsijä löytää Molli-kissan, tulee hänen tunnistaa mitä soitinta Molli-kissa soitti. Kun soitin on tunnistettu, voi hän sekä muut lapset ottaa huivit pois silmiltä. Lapset voivat vuorollaan olla halutessaan Molli-kissa ja valita soittimen.

MARRASKUU

Lopuksi voitte miettiä, että miltä silmät sidottuna etsiminen tuntui ja kuulostiko soittimet erilaisilta, kun silmät olivat sidottuina?

(Lähdetään musiikkimatkalle 2, Luokkala, 37)

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

MARRASKUU

TUOKIO 2

MISSÄ: Sisällä.
MITÄ TARVITAAN: Triangelit ja rummut. Äänentoistolaite.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET
 Laulaminen ja äänenkäyttö
 Soittaminen
 Kuunteleminen
 Musiikkiliikunta

OPPIMISEN ALUEET
 Ilmaisun monet muodot
 Kasvan, liikun ja kehityn
 Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
 Annan lauluni soida taas
 Laulun ihanan, ilmaan puhallan
 nyt taas yhdessä laulellaan!*
 (san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

Harjoitellaan dynamiikkaa:

Hiiri hiihtää-laulu lauletaan ja soitetaan hiljaa triangeleilla. Liikutaan hiipien "hiiren hiljaa"

*On metsässä hiljaista, kun hiiri hiihtää jäällä.
 On metsässä hiljaista, kun hiiri hiihtää jäällä.*

Karhu tömistää-laulu lauletaan ja soitetaan rummuilla voimakkaasti ja liikutaan tömistellen.

*On metsässä melua, kun karhu tömistää.
 On metsässä melua, kun karhu tömistää.*
 (Säv. & San Ulla Piispanen) (Muskarisoppa, Piispanen 2019, 76)

Kuuntelu-harjoitus: Sibelius - Myrsky

Kuunnellaan yhdessä Sibeliuksen *Myrsky* teos.

Lapset saavat liikkua sillä tavalla, miten musiikki heitä inspiroi liikkumaan.

Havainnoidaan ja keskustellaan kappaleen dynaamisista vaihteluista.

Keskustellaan siitä, miltä musiikki kuulosti; pelottavalta, jännittävältä, vihaiselta yms. sekä siitä mitä musiikki sai tuntemaan. Kannattaa kuunnella kappale useampaan kertaan.

MARRASKUU

Loppulaulu - Soittorasia

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

Jouluku

TUOKIO 1

MISSÄ: Missä vain.

MITÄ TARVITAAN: Äänentoistolaite tai soitin säestämiseen.

**MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-
ALUEET**
Musiikkiliikunta
Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET
Ilmaisun monet muodot
Kasvan, liikun ja kehityn
Tutkin ja toimin ympäristössäni
Minä ja meidän yhteisömme
Kielten rikas maailma

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasia

*Avaan ihanan soittorasian
Annan lauluni soida taas
Laulun ihanan, ilmaan puhallan
nyt taas yhdessä laulellaan!
(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Pikkuisten tonttujen piirileikki

Pikkuisten tonttujen piirileikki on joulun teemaan sopiva laululeikki. Leikissä pyritään laulaen piirissä. "Näin menee kyykkyy..." kohdassa mennään kyykkyy ja pompataan pystyyn, jonka jälkeen piirileikki jatkuu. "Sitten sulle vilkuttaa..." vilkutetaan vieruskavereille, jonka jälkeen piirileikki jatkuu. "Korvaan ystävän kuiskuttaa..." esitetään kuiskuttamista vieruskavereiden korvaan, samalla laulaen, jonka jälkeen piirileikki jatkuu. Laulumelodia mukaillee Ukko Nooaa.

*1. Pienet tontut, pienet tontut pyörii piirissä.
Näin ne menee kyykkyy, pomppaa sitten pystyyn.
Pienet tontut, pienet tontut pyörii piirissä.*

*2. Pienet tontut, pienet tontut pyörii piirissä.
Sitten sulle vilkuttaa, jaloilla hauskesti tömistää.
Pienet tontut, pienet tontut, pyörii piirissä*

*3. Pienet tontut, pienet tontut pyörii piirissä.
Korvaan ystävän kuiskuttaa, hyvää joulua toivottaa.
Pienet tontut, pienet tontut, pyörii piirissä*

(Rummunlyöjä - Marika Luukkala)

Jouluku

Tämän jälkeen antakaa lasten vaikuttaa ohjelmaan. Lapset saavat itse ehdottaa esim jouluaiheisia (tai jotain muita) leikkejä tai kappaleita ja toteuttaa heidän toiveita ja ideoita.

VINKKI!

Joululauluja, joita voitte laulaa:

Joulu on taas!

Joulupukki

Petteri Punakuono

Tonttujen jouluyö

Joulupukki matkaan jo käy

Kulkuset

Kuuraparta

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

Joulukuu

TUOKIO 2

MISSÄ: Rauhallinen tila, jossa lapsi saa omaa tilaa toimia.
MITÄ TARVITAAN: Paperi, kynä, puuvärejä/tusseja.

MUSIIKKIKASVATUKSEN OSA-ALUEET
 Kuunteleminen
 Laulaminen ja äänenkäyttö

OPPIMISEN ALUEET
 Ilmaisun monet muodot
 Kielten rikas maailma
 Minä ja meidän yhteisömme
 Tutkin ja toimin ympäristössäni

TUOKION KULKU

Alkulaulu - Soittorasias

*Avaan ihanan soittorasian
 Annan lauluni soida taas
 Laulun ihanan, ilmaan puhallan
 nyt taas yhdessä laulellaan!
 (san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)*

Rytmitontut

Kuunnellaan ensin jokin selkeärytminen jouluinen kappale, esimerkiksi Tonttuparaati. Kappaletta voi myös säestää soittimilla.

Ottakaa musta kynä ja paperia (A4). Laittakaa musiikki soimaan uudelleen. Ohjeistakaa lapsia piirtämään musiikin tahdissa suoria viivoja sikin-sokin, pitkin paperia rytmikkäästi ilman, että kynä irtoaa paperista. Kun musiikki loppuu tai paperi on täynnä viivoja, aletaan etsiä viivojen seasta tonttulakkeja (kolmioita) ja väritetään ne punaisella värillä. Tämän jälkeen tonttulakkien alle voi piirtää myös tontun kasvot. Laskekaa lasten kanssa yhdessä miten monta tonttulakkia heidän papereistaan löytyi.

Vinkki:

Mainio joulukortti -idea!

Jouluku

Loppulaulu - Soittorasias

Suljen ihanan soittorasian, kierrän lauluni kippuraan.

Muiston mukavan taskuun taputan, siihen saakka kun tavataan.

Kiitän, kumarran, niiaan, vilkutan, pian taas yhdessä lauletaan.

(san. Katja Löytty, säv. Kansanlaulu)

Kooste

Tässä lista mistä lähteistä laulut ja laululeikit löytyvät!

Soittorasias

<https://www.youtube.com/watch?v=fOulk3ZiVil>

Lumiukot marssivat (Lumiukkomarssi)

<https://www.youtube.com/watch?v=5x54Bm9btyU>

Lindberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. 2017. Musiikki varhaiskasvatuksessa - käsikirja. Tallinna: Classicus. Sivu 303

Lumipalloherra

Piispanen, U. & Mallius, M. 2019. Muskarisoppa: Reseptejä varhaisiän musiikkikasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus. Sivu 107. Löytyy myös Muskarisoppa cd-levyltä. Kappale 15.

Talvi tulee kaupunkiin

https://www.youtube.com/watch?v=Kty_6t5_X7c

Huovi, H.; Perkiö, S. & Louhi, K. 2016. Lastenhuoneen laulukirja. Helsinki: Tammi. sivu 146.

Revontulitanssi

<https://www.youtube.com/watch?v=kQXhyU-0syM>

Huovi, H.; Perkiö, S. & Louhi, K. 2016. Lastenhuoneen laulukirja. Helsinki: Tammi. Sivu. 155.

Liinalaulu

Kinnunen, I. 2013. Iloinen lauluretki: Päiväkerholauluja ja -leikkejä. 2. Oulu: Suomen Rauhanyhdistysten Keskusyhdistys.

Ystäväni tuttavani

<https://www.youtube.com/watch?v=AMochkyMtEk>

Bell, N. 2006. Ystäväni, tuttavani: Laululeikkejä lapsille. [Helsinki]: Lasten Parhaat Kirjat

Tule ystäväksi

<https://www.youtube.com/watch?v=CiTBLZXoTk4>

Kari, V., Maasalo, A., Halonen, P., Sontonga, E., Hagfors, E. A., Salminen, J., ... Ebenlaulu. 2007. Lasten oma toivelaulukirja. 2. p. [Helsinki]: F-Kustannus.

Ruuneperi

https://www.youtube.com/watch?v=3V4ra_VKUJQ

<https://www.youtube.com/watch?v=3DIXIneaW6Y>

Heikkinen, J., Pajuniemi, H. & ammattikorkeakoulu, O. 2015. Äänenavausvihko: Opas varhaiskasvatuksen musiikkipedagogiikkaan. Oulun ammattikorkeakoulu.

Siihlin kevät

Poikela Leena, 2020. Nyt Satuillaan -laulukirja. Opetushallitus 2020. Sivu 20

Karhu nukkuu

<https://www.youtube.com/watch?v=-NgKirS4GQM>

Viisi Ilmapalloa

<https://www.youtube.com/watch?v=Lu-vtLUI3zA>

Simarusina

<https://www.youtube.com/watch?v=pBR4CvlpAZ8>

Metsänpeitto

Poikela Leena, 2020. Nyt Satuillaan -laulukirja. Opetushallitus 2020. Sivu 5.

Suomalainen metsä

https://www.youtube.com/watch?v=E8SLkRw_CII

Taika-aika Satujumppa

Inkeri Ruokonen, 2016. Esi- ja alkuopetuksen musiikin didaktiikka. Helsinki: Finn Lectura.

Eläinten karnevaali, The Aquarium

<https://www.youtube.com/watch?v=AsDOFDLOKGA>

Pikkuiset kultakalat

<https://www.youtube.com/watch?v=F7svFEmSuOY>

Pakkasaamuna paleltaa

<https://www.facebook.com/watch/?v=577816459346704>

<http://sariope1c.blogspot.com/2019/01/pakkasaamuna-paleltaa.html>

Rati-riti Ralla

<https://www.youtube.com/watch?v=3LJzWmV-9hM>

https://www.youtube.com/watch?v=-X6PFwM_RM

Luokkanen, V., Perkiö, S. & Bast, T. 2013. Soiva laulukirja: Paina nappia ja laula mukana! : 50 suomalaista lastenlaulua. Helsinki: Tammi. Kappale 16.

Rakennetaan Sampo

<https://www.youtube.com/watch?v=dMykRtzMnjg>

Conçalves, S. & Borm, K. 2018. Kielinuppu: Lisää lastenlauluja suomen kielen oppimisen tueksi. Rauma: Kielinuppu. Kappale 3.

Pakkasperheen köröttely

Piispanen, U. & Mallius, M. 2019. Muskarisoppa: Reseptejä varhaisiän musiikkikasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus. Sivu 41.

Karhuhippa

Piispanen, U. & Mallius, M. 2019. Muskarisoppa: Reseptejä varhaisiän musiikkikasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus. Sivu 40.

Ulkona sateella

Piispanen, U. & Mallius, M. 2019. Muskarisoppa: Reseptejä varhaisiän musiikkikasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus. Sivu 60.

Olen pääsiäispupu

https://www.youtube.com/watch?v=5aciR8_IJY

Kanapolkka

<https://www.youtube.com/watch?v=CdiNrKW7Dng>

Huovi, H.; Perkiö, S. & Louhi, K. 2016. Lastenhuoneen laulukirja. Helsinki: Tammi. Sivu 93.

Peipposen pesä

<https://www.youtube.com/watch?v=-s7o2OTjzfA>

Kari, V., Kartner, P., Yarrow, P., Alatalo, M., Tuppurainen, A., Pokela, M., . . . Krokfors, M. 2009. Kultainen lastenlaulukirja. Helsinki: F-Kustannus.

Vihannekset kasvatan

Piispanen, U. & Mallius, M. 2019. Muskarisoppa: Reseptejä varhaisiän musiikkikasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus. Sivu 47.

Jumppalaulu

<https://www.youtube.com/watch?v=ZkZPrJpBrz4>

Mäkelä, H., Lillrank, M., Heinisaari, H. & Fröbelin palikat, e. 2002. Lauletaan ja leikitään: 2. Helsinki: Kirjalito.

Hämä-hämä häkki

<https://www.youtube.com/watch?v=QxZjOBh3KXs>

Luokkanen, V., Perkiö, S. & Bast, T. 2013. Soiva laulukirja: Paina nappia ja laula mukana! : 50 suomalaista lastenlaulua. Helsinki: Tammi. Kappale 38.

Niilo-Siili

Poikela Leena, 2020. Nyt Satuillaan -laulukirja. Opetushallitus 2020. Sivu 6.

Hiiri hiihtää & Karhu tömistää

Piispanen, U. & Mallius, M. 2019. Muskarisoppa: Reseptejä varhaisiän musiikkikasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus. Sivu 76.

Tonttuparaati

<https://www.youtube.com/watch?v=cWlUI11a7Bk>

<https://www.youtube.com/watch?v=e18VwU84ujw>

<https://www.youtube.com/watch?v=ODVoSLOsAfk>

Lähteet

Lindberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. 2017. Musiikki varhaiskasvatuksessa - käsikirja. Helsinki: Classicus.

Paasolainen T. 2011. Pienestä laulusta iso ilo. Uusia lastenlauluja. Virikkeitä musiikkihetken suunnitteluun. Helsinki: Printel.

Piispanen, U. & Mallius, M. 2019. Muskarisoppa: Reseptejä varhaisiän musiikkikasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus.

Huovi, H.; Perkiö, S. & Louhi, K. 2016. Lastenhuoneen laulukirja. Helsinki: Tammi.

Inkeri Ruokonen, 2016. Esi- ja alkuopetuksen musiikin didaktiikka. Helsinki: Finn Lectura.

Luokkala Marika, 2017. Lähdetään musiikkimatkalle. Suomen musiikkimatka Oy.

Luokkala Marika. Lähdetään musiikkimatkalle 2. Suomen musiikkimatka Oy.

Vannasmaa, P. & Luukkainen, M. 2018. Maharumpu. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opik.

Poikela Leena, 2020. Nyt Satuillaan -laulukirja. Opetushallitus 2020.

Heikkinen, J., Pajuniemi, H. & ammattikorkeakoulu, O. 2015. *Äänenavausvihko: Opas varhaiskasvatuksen musiikkipedagogiikkaan.* Oulun ammattikorkeakoulu.